

Stortingets forretningsorden, Grunnloven og ansvarlighetsloven

Ajourført pr. 1. oktober 2012

Bokmål

Stortingets forretningsorden, Grunnloven og ansvarlighetsloven

Ajourført pr. 1. oktober 2012

Bokmål

Innhold

	Side
Stortingets forretningsorden	7
Kapittel 1 Hvordan Stortinget konstituerer seg	7
§ 1 <i>Konstituering etter stortingsvalg</i>	7
§ 2 <i>Konstituering av følgende storting i samme valgperiode</i>	8
§ 3 <i>Den forberedende fullmaktskomité</i>	8
§ 4 <i>Representantenes plassering i stortingssalen</i>	9
§ 5 <i>Permisjon</i>	9
Kapittel 2 Presidentene og sekretærene	9
§ 6 <i>Valg av presidenter og sekretærer</i>	9
§ 7 <i>Stortingets presidentskap</i>	9
§ 8 <i>Presidentens, visepresidenters eller sekretærs forfall</i>	10
§ 9 <i>Ledelse av Stortingets møter</i>	10
Kapittel 3 Stortingets komiteer	10
§ 10 <i>Valgkomiteen</i>	10
§ 11 <i>Stortingets faste komiteer</i>	11
§ 12 <i>Stortingets fagkomiteer</i>	11
§ 13 <i>Sammensetning av fagkomiteene</i>	12
§ 14 <i>Saksfordelingen mellom fagkomiteene</i>	12
§ 15 <i>Nærmere om kontroll- og konstitusjonskomiteen</i>	14
§ 16 <i>Den utvidete utenriks- og forsvarskomité</i>	15
§ 17 <i>Europautvalget</i>	16
§ 18 <i>Særskilte komiteer</i>	17
§ 19 <i>Granskingskommisjoner</i>	18

Kapittel 4 Komiteenes arbeidsordning	18
§ 20 Valg av komitéledelse, innkalling, møteplikt mv.	18
§ 21 Varamedlemmer	19
§ 22 Oversendelse av saker til komiteene.....	19
§ 23 Fremdrift og avgivelsesfrist.....	20
§ 24 Saksordfører.....	21
§ 25 Komitémøter	21
§ 26 Komitéhøringer.....	21
§ 27 Komitéreiser	23
§ 28 Komiteenes protokoll og saksdokumenter	23
§ 29 Særlig om komiteenes behandling av representantforslag.....	23
§ 30 Komiteenes innstillinger til Stortinget.....	24
§ 31 Presidentskapets tilsyn med komiteenes avgivelsesfrister	24
 Kapittel 5 Innkalling til og avvikling av Stortingets møter ...	25
§ 32 Innkalling til møter i Stortinget	25
§ 33 Møter i Stortinget	25
§ 34 Program for Stortingets møter.....	25
§ 35 Møte for lukkede dører	26
§ 36 Avbrytelse av Stortingets forhandlinger i juni..	27
 Kapittel 6 Stortingets arbeidsordning	27
§ 37 Overbringelse og fremsettelse av proposisjoner og forslag.....	27
§ 38 Behandlingen av proposisjoner og forslag.....	27
§ 39 Forslag fremsatt under behandlingen av en sak	28
§ 40 Særlig om behandling av lovforslag.....	29
§ 41 Behandlingen av statsbudsjett og nasjonalbudsjett.....	29
§ 42 Behandlingen av saker om konstitusjonelt ansvar	30
§ 43 Muntlig redegjørelse for Stortinget fra et regjeringsmedlem	31
§ 44 Tilgjengeliggjøring av innstillinger fra komiteene	31

§ 45	<i>Oversikt over bebudete saker og saker til behandling</i>	32
§ 46	<i>Saker som ikke blir ferdig behandlet i stortingssesjonen eller valgperioden</i>	32
§ 47	<i>Innkalling av personer til å møte for Stortinget</i>	32
§ 48	<i>Begjæring om utlevering av dokumenter</i>	33
Kapittel 7	Debattene	33
§ 49	<i>Talerlister og begrensninger av debattiden</i>	33
§ 50	<i>Generelle begrensninger av taletiden</i>	34
§ 51	<i>Replikker og svar på direkte spørsmål</i>	34
§ 52	<i>Spørsmål som tas opp ved møtets avslutning</i> ...	35
§ 53	<i>Taleregler</i>	35
§ 54	<i>Opptreden under forhandlingene</i>	35
§ 55	<i>Regjeringsmedlemmers deltakelse i forhandlingene</i>	36
§ 56	<i>Overtredelse av forretningsordenen</i>	36
Kapittel 8	Avstemninger	36
§ 57	<i>Organisering av voteringene</i>	36
§ 58	<i>Avstemningsmåter</i>	36
§ 59	<i>Krav til flertall ved avstemninger</i>	37
§ 60	<i>Krav om avstemning før møtet heves</i>	38
Kapittel 9	Stortingets protokoller og ekspedering av sakene	38
§ 61	<i>Stortingets protokoller</i>	38
§ 62	<i>Gjennomsyn og rettelser av protokollen</i>	38
§ 63	<i>Ekspedering av avgjorte saker</i>	39
§ 64	<i>Underskrift av vedtak</i>	39
§ 65	<i>Underskrift av forhandlingsprotokollen</i>	39
Kapittel 10	Interpellasjoner og spørsmål	39
§ 66	<i>Interpellasjoner</i>	39
§ 67	<i>Spørsmål til presidentskapet</i>	40
§ 68	<i>Spørsmål til skriftlig besvarelse</i>	41
§ 69	<i>Avholdelse av spørretime</i>	42

§ 70 Muntlig spørretime	42
§ 71 Ordinær spørretime	43
§ 72 Begjæringer om dokumentinnsyn	44
Kapittel 11 Forskjellige bestemmelser	44
§ 73 Representantenes taushetsplikt.....	44
§ 74 Register over representantenes verv og økonomiske interesser.....	45
§ 75 Partigrupper.....	45
§ 76 Orden i stortingsbygningen	45
§ 77 Fravikelse av forretningsordenen.....	45
Stikkordregister til Stortingets forretningsorden	46
Forarbeider til Stortingets forretningsorden	52
Vedlegg: Reglement for åpne kontrollhøringer	54
Grunnloven	59
Innholdsregister til någjeldende grunnlov	61
Kongeriget Norges Grundlov	64
Enkelt stikkordregister til Grunnloven	90
Lov om ansvar for handlinger som påtales ved Riksrett	93

Stortingets forretningsorden

Kapittel 1 Hvordan Stortinget konstituerer seg

§ 1 Konstituering etter stortingsvalg

Når Stortinget trer sammen etter et stortingsvalg, overtar etter anmodning presidenten i forrige storting midlertidig presidentstillingen. Er vedkommende ikke til stede, overtas etter anmodning presidentstillingen midlertidig av, i prioritert rekkefølge:

1. Den av det forrige stortings visepresidenter som rangerte høyest.
2. Den av de tilstedeværende representanter som lengst har vært medlem av Stortinget. Dersom to eller flere har vært medlemmer av Stortinget like lenge, har den fortrinnsrett som er eldst av år.

Presidenten foretar navneopprop og mottar representantenes og vararepresentantenes fullmakter. Stortingets reglement godkjennes. Meldte forfall og permisjonssøknader refereres og avgjøres.

Det velges en komité til å gjennomgå fullmaktene (fullmaktskomiteen). I fullmaktskomiteen skal gruppene så vidt mulig være forholdsmessig representert. Sammen med fullmaktene behandler komiteen innstillingen fra den forberedende fullmaktskomité. Inn-til fullmaktene er godkjent, har representantene midlertidig sete og stemme.

Etter at innstillingen fra fullmaktskomiteen er ferdigbehandlet, velger Stortinget presidenter og sekretærer (jf. § 6).

Deretter erklærer presidenten Stortinget for lovlig konstituert og gir melding til Kongen om dette.

Ved omvalg og nye valgoppgjør som Stortinget påbyr etter valgloven §§ 13-3 og 14-1, skal fullmaktene prøves så snart som mulig.

§ 2 *Konstituering av følgende storting i samme valgperiode*

Når de følgende storting i samme valgperiode trer sammen, gjelder reglene om konstituering i § 1 første, annet, fjerde og femte ledd tilsvarende.

§ 3 *Den forberedende fullmaktskomité*

I siste stortingssesjon i valgperioden velger Stortinget, etter innstilling fra valgkomiteen, blant representantene en komité til foreløpig prøving av fullmaktene for representantene og vararepresentantene i det nye storting (den forberedende fullmaktskomité). Samtidig velger Stortinget også like mange vararepresentanter som representanter, og komiteens leder og nestleder. I komiteen bør partigruppene så vidt mulig være forholdsmessig representert.

Som sekretær for komiteen fungerer en tjenestemann i Stortingets administrasjon, etter nærmere bestemmelse av komiteen.

Den forberedende fullmaktskomité trer sammen etter innkalling fra lederen. Den skal så langt det er nødvendig gjennomgå og gjøre rede for innholdet av de dokumentene som i henhold til valgloven er innkommet til Stortinget, og for alle klager og ankemål som er sendt inn i rett tid, i den grad de angår fullmaktsavgjørelsene. Komiteen har på vegne av Stortinget fullmakt til å fremskaffe alle opplysninger som den finner nødvendig for dette.

Før Stortinget trer sammen, skal den forberedende fullmaktskomité ha levert en foreløpig innstilling til Stortingets administrasjon om alle valg- og fullmaktsspørsmål som en må regne med kan få innvirkning på sammensetningen av det nye storting. Dagen før det nye storting trer sammen, slutter den forberedende fullmaktskomité å fungere.

Må den forberedende fullmaktskomité gi sin foreløpige innstilling om godkjenning eller forkastelse av fullmaktene før den ennå har rukket å fremskaffe nødvendige opplysninger om hver enkelt fullmakt, skal den i innstillingen gjøre særskilt rede for årsakene til forsinkelsen, samt når et endelig resultat kan foreligge.

Den foreløpige innstillingen og alle bilagene til den skal i registrert stand legges frem for fullmaktskomiteen i det nye storting straks denne komiteen trer sammen (jf. § 1). Innstillingen må ikke offentliggjøres av den forberedende fullmaktskomité.

§ 4 *Representantenes plassering i stortingssalen*

I stortingssalen tar representantene plass etter den alfabetiske rekkefølgen av valgdistriktene.

§ 5 *Permisjon*

Søknad om permisjon for representantene behandles av Stortinget etter innstilling av presidentskapet. Gjennom Stortingets administrasjon gis fungerende president melding om kortere forfall. Representanter som har hatt permisjon, skal melde seg til Stortingets administrasjon når de kommer tilbake.

Kapittel 2 Presidentene og sekretærene

§ 6 *Valg av presidenter og sekretærer*

Ved begynnelsen av et nytt storting velger Stortinget president, første visepresident, annen visepresident, tredje visepresident, fjerde visepresident, femte visepresident, sekretær og visesekretær.

Ved det første valget av Stortingets president og visepresidenter i valgperioden foregår avstemningene ved sedler uten underskrift. Ved senere valg i samme valgperiode foregår avstemningene etter § 58 første ledd bokstav a, med mindre vilkårene for avstemning ved sedler uten underskrift i § 58 første ledd bokstav d er oppfylt.

Ved valg av presidenter og sekretærer kreves vanlig flertall, dvs. over halvparten av de avgitte stemmene. Oppnår ingen av kandidatene slikt flertall ved første valg eller ved fritt omvalg, foretas bundet omvalg mellom de to kandidatene som har fått størst stemmetall, jf. § 59 annet ledd.

Dersom minst en femtedel av representantene sender skriftlig krav til presidenten om nytt valg av Stortingets president eller en visepresident, skal Stortinget foreta slikt valg.

§ 7 *Stortingets presidentskap*

Stortingets president og fem visepresidenter danner Stortingets presidentskap. Stortingets president er presidentskapets leder. Første visepresident er nestleder.

Presidentskapet er beslutningsdyktig når minst tre av medlemmene er til stede. På vegne av presidentskapet leder stortingspresidenten arbeidet i Stortinget. Når Stortinget ikke er samlet, kan stortingspresidenten treffe nødvendige avgjørelser som ellers tilligger presidentskapet.

§ 8 Presidentens, visepresidenters eller sekretærers forfall

Kan Stortingets president ikke utøve vervet på grunn av forfall, fungerer første visepresident som midlertidig stortingspresident. Får stortingspresidenten eller en av visepresidentene langvarig forfall, kan Stortinget velge midlertidig president for den tid fraværet varer.

Det kan velges midlertidig sekretær i stedet for en sekretær som får langvarig forfall.

§ 9 Ledelse av Stortingets møter

Stortingets president leder Stortingets møter. Stortingspresidenten kan overlate møteledelsen til en visepresident eller en midlertidig president som er valgt etter § 8 første ledd eller en settepresident som Stortinget har valgt for en kortere tid. Visepresident, midlertidig president og settepresident har som møteleder den samme myndighet som stortingspresidenten.

Visesekretæren kan fungere som midlertidig sekretær.

Den presidenten som leder møtet, kan ikke samtidig delta i debatten om en sak. En som har deltatt i debatten om en sak, kan ikke lede møtet under den videre debatten om saken.

Kapittel 3 Stortingets komiteer

§ 10 Valgkomiteen

Umiddelbart etter at Stortinget har konstituert seg, velges en valgkomité på 37 medlemmer. I den bør partigruppene så vidt mulig være forholdsmessig representert. Det bør også tas hensyn til en fordeling etter valgdistrikter. Valgkomiteen bestemmer hvordan Stortingets faste komiteer skal være sammensatt.

Valgkomiteen gir innstilling om alle valg som Stortinget gir den i oppdrag å forberede. Innstillingen skal gjøres ferdig snarest mulig etter at oppdraget er gitt.

Valgkomiteens medlemmer fungerer i hele valgperioden. I tilfelle av avgang erstattes vedkommende ved nytt valg snarest mulig.

Stortinget velger også varamedlemmer til valgkomiteen, etter prinsippene angitt i første ledd. Varamedlemmer innkalles ved ethvert forfall blant komiteens medlemmer.

§ 11 *Stortingets faste komiteer*

Stortinget kan når som helst beslutte å endre antall faste komiteer eller antall medlemmer av komiteene.

Hvis ikke Stortinget bestemmer noe annet, skal komiteene ha uforandret sammensetning på alle storting i samme valgperiode, med mindre partigruppene foreslår endringer som gjelder representanter fra egen gruppe eller avgang blant medlemmene gjør det nødvendig å foreta endringer.

§ 12 *Stortingets fagkomiteer*

Samtlige representanter unntatt Stortingets president fordeles på disse fagkomiteene:

1. Arbeids- og sosialkomiteen
2. Energi- og miljøkomiteen
3. Familie- og kulturkomiteen
4. Finanskomiteen
5. Helse- og omsorgskomiteen
6. Justiskomiteen
7. Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen
8. Kommunal- og forvaltningskomiteen
9. Kontroll- og konstitusjonskomiteen
10. Næringskomiteen
11. Transport- og kommunikasjonskomiteen
12. Utenriks- og forsvarskomiteen

§ 13 *Sammensetning av fagkomiteene*

Straks etter at valgkomiteen er nedsatt, oppnevner den medlemmene til Stortingets fagkomiteer.

Alle partigrupper skal ha medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen. For øvrig bør gruppene så langt som mulig være forholdsmessig representert i komiteene. Partigrupper som ikke har fått medlem i alle komiteer etter denne fordelingen, kan kreve at gruppens medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen også oppnevnes som medlem av en av de andre fagkomiteene. Valgkomiteen gir Stortinget trykt melding om oppnevnelser.

§ 14 *Saksfordelingen mellom fagkomiteene*

Hovedregelen for saksfordelingen mellom fagkomiteene er:

1. Arbeids- og sosialkomiteen: Saker om arbeidsmarked og arbeidsmiljø, arbeidsrettete ytelser, pensjoner, sosiale stønader og politikk overfor funksjonshemmede.
2. Energi- og miljøkomiteen: Saker om olje, energi, vassdrag, miljøvern og regional planlegging.
3. Familie- og kulturkomiteen: Saker om familie, barn og ungdom, likestilling mellom kvinner og menn, forbrukersaker og saker om kultur.
4. Finanskomiteen: Saker om økonomisk politikk, penge- og kredittpolitikk, finans- og kredittvesen, finansadministrasjon, rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner, skatter og avgifter til statskassen, statsgaranti ved eksport mv., folketrygdens inntekter, inntektspolitikk (unntatt jordbruksavtalen) og regnskaps- og revisjonslovgivning. Om behandlingen av statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet vises til § 41.
5. Helse- og omsorgskomiteen: Saker om helsetjenester, pleie- og omsorgstjenester, folkehelsearbeid, rusmiddelpolitikk og legemidler.
6. Justiskomiteen: Saker om rettsvesen, kriminalomsorg, politiet, sivile vernepliktige, andre justisformål, sivil beredskap, rettfærdsvederlag, alminnelig forvaltningslovgivning, straffelovgivning, prosesslovgivning og alminnelig sivillovgivning.

7. Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen: Saker om kirke, utdanning og forskning, herunder forskning for landbruk, fiskeri og næringsliv.
8. Kommunal- og forvaltningskomiteen: Saker om kommunal forvaltning, regional- og distriktspolitikk, innvandringspolitikk, boligforhold, bygningssaker, nasjonale minoriteter, samiske spørsmål unntatt reglene om valg til Sametinget, saker om organisering og virkeområde for statlig forvaltning, statens fellesadministrasjon, statlig personalpolitikk, herunder lønnsforhold, og partistøtte.
9. Kontroll- og konstitusjonskomiteen: Grunnlovssaker, valglovgivning og bevilgninger til Stortinget og til Det Kongelige Hus. Saker om Stortingets kontroll med forvaltningen, jf. § 15 første ledd. Saker der Stortinget skal ta stilling til hvorvidt konstitusjonelt ansvar skal gjøres gjeldende, herunder om Stortingets ansvarskommisjon skal anmodes om å foreta nødvendige undersøkelser for å klarlegge grunnlaget for slikt ansvar, jf. § 15 annet og tredje ledd og § 42. Komiteen skal også gjennomgå og gi innstilling til Stortinget om:
 - a) statsrådets protokoller mv., jf. Grunnloven § 75 bokstav f,
 - b) regjeringens årlige melding om oppfølgingen av stortingsvedtak som inneholder en anmodning til regjeringen, og om behandlingen av representantforslag som er vedtatt oversendt regjeringen til utredning og uttalelse,
 - c) dokumenter fra Riksrevisjonen, og andre saker om Riksrevisjonens virksomhet,
 - d) meldinger fra Stortingets ombudsmann for forvaltningen, og andre saker om ombudsmannens virksomhet,
 - e) meldinger fra Ombudsmannsnemnda for Forsvaret og Ombudsmannsnemnda for sivile vernepliktige,
 - f) meldinger fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste, og andre saker om utvalgets virksomhet, og
 - g) rapporter fra Stortingets ansvarskommisjon og stortingsoppnevnte granskingskommisjoner.
10. Næringskomiteen: Saker om nærings-, industri- og handelsvirksomhet, skipsfart, statlig eierskapspolitikk, konkurran-

- se- og prispolitikk, landbruk, jordbruksavtalen, matpolitikk, fiskeri, fangst, akvakultur og laksefiske.
11. Transport- og kommunikasjonskomiteen: Saker om innenlands transport, post, telekommunikasjoner, elektronisk kommunikasjon og oppgaver under Kystverket.
 12. Utenriks- og forsvarskomiteen: Saker om utenrikske forhold, militært forsvar, utviklingshjelp, saker som angår norske interesser på Svalbard eller i andre polarområder og – i alminnelighet – saker som gjelder avtaler mellom den norske stat og andre stater eller internasjonale organisasjoner.

§ 15 *Nærmere om kontroll- og konstitusjonskomiteen*

En tredjedel av medlemmene i kontroll- og konstitusjonskomiteen kan beslutte at komiteen skal anmode en statsråd om å fremskaffe ønskete opplysninger om forhold som omfattes av Stortingets kontroll med forvaltningen. En tredjedel av komiteens medlemmer kan deretter beslutte at komiteen skal ta en sak om slik kontroll opp til behandling, og selv foreta ytterligere undersøkelser i forvaltningen som anses nødvendig for dette.

En tredjedel av medlemmene i kontroll- og konstitusjonskomiteen kan kreve at komiteen av eget tiltak skal ta en sak om eventuelt konstitusjonelt ansvar opp til behandling, jf. lov 5. februar 1932 nr. 1 om ansvar for handlinger som påtales ved Riksrett og lov 5. februar 1932 nr. 2 om rettergangsmåten i riksrettssaker.

Dersom kontroll- og konstitusjonskomiteen finner at forhold i en ekstern henvendelse vedrørende brudd på konstitusjonelle plikter ikke kan påtales ved riksrett, skal henvendelsen oversendes rette påtalemyndighet. Komiteen kan dessuten vedta at en henvendelse ikke skal fremlegges for Stortinget når de forholdene henvendelsen omhandler, åpenbart ikke kan føre til ansvar. Henvendelsen skal legges frem for Stortinget ved innstilling dersom en tredjedel av komiteens medlemmer krever det. Den som har fremmet henvendelsen, skal underrettes om utfallet av behandlingen.

Før andre komiteer avgir en innstilling der det fremmes forslag om at konstitusjonelt ansvar skal gjøres gjeldende eller forslag om at Stortingets ansvarskommisjon skal iverksette undersøkelser, skal

utkast til innstilling fra vedkommende komité forelegges kontroll- og konstitusjonskomiteen til uttalelse.

En tredjedel av komiteens medlemmer kan kreve at det avholdes komitéhøring i kontroll saker. Som kontroll sak regnes alle saker som behandles av kontroll- og konstitusjonskomiteen, med unntak av saker som gjelder grunnlovsending, bevilgninger eller valglov-givning.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen skal gi innstilling til Stortinget om alle saker den tar opp til behandling. Komiteen avgjør i det enkelte tilfellet om den skal forelegge utkast til innstilling for berørte fagkomiteer til uttalelse før innstillingen avgis.

Komiteen fastsetter nærmere regler for sitt sekretariat, herunder om sekretariatets arbeidsoppgaver, og den bruk de enkelte medlemmene kan gjøre av det.

§ 16 *Den utvidete utenriks- og forsvarskomité*

I tillegg til komiteene nevnt i § 12, oppnevner valgkomiteen også en utvidet utenriks- og forsvarskomité.

Den utvidete utenriks- og forsvarskomité har til oppgave å drøfte med regjeringen viktige spørsmål vedrørende utenrikspolitikk, handelspolitikk, sikkerhetspolitikk og beredskap, herunder terrorberedskap. Slik drøftelse bør finne sted før viktige beslutninger fattes. I særlige tilfeller kan komiteen avgi innstilling til Stortinget.

Den utvidete utenriks- og forsvarskomité består av de ordinære medlemmene av utenriks- og forsvarskomiteen, Stortingets president og lederne i partigruppene (med mindre de allerede er medlemmer av komiteen). Valgkomiteen kan, etter anmodning fra en gruppe, oppnevne ytterligere medlemmer dersom den finner at hensynet til gruppenes forholdsmessige representasjon tilsier det.

Stortingets første visepresident er varamedlem for Stortingets president, og nestlederne i partigruppene er varamedlemmer for lederne i partigruppene. Presidentskapet kan, etter anmodning fra vedkommende gruppe, bestemme at en vararepresentant som møter i utenriks- og forsvarskomiteen, skal møte også i den utvidete utenriks- og forsvarskomité.

Lederen kaller sammen komiteen når vedkommende mener det er

nødvendig, eller når statsministeren, utenriksministeren eller en tredjedel av komitémedlemmene anmoder om det. Tilsvarende gjelder når forsvarsministeren anmoder om det i viktige beredskapsmessige spørsmål, eller når justisministeren anmoder om drøftelse av spørsmål vedrørende terrorberedskap.

Forhandlingene i den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé skal holdes hemmelige, med mindre noe annet uttrykkelig bestemmes. Det samme gjelder for fellesmøter komiteen har med andre komiteer. Lederen kan bestemme at også innkallelsen til møtet skal være hemmelig.

En sak skal legges frem for Stortinget når minst seks komitémedlemmer krever det i et møte i den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé hvor saken står på dagsordenen. Komiteen prøver om vilkårene for stortingsbehandling etter første punktum foreligger, og legger i så fall saken frem for presidentskapet. Komiteen kan beslutte å fortsette behandlingen av saken i samme møte eller i senere møte selv om det er fremsatt krav i samsvar med første punktum. Stortinget avgjør i møte for lukkede dører om behandlingen i Stortinget skal holdes for åpne eller lukkede dører. Behandlingen i Stortinget innledes med en redegjørelse av et regjeringsmedlem. Stortinget beslutter om debatt skal holdes umiddelbart etter redegjørelsen eller i et senere møte. Forslag fremsatt i forbindelse med Stortingets behandling av en slik sak kan ikke sendes til behandling i en komité.

§ 17 *Europautvalget*

Regjeringens konsultasjoner med Stortinget om saker som gjelder Avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-avtalen), herunder forslag om nye eller endrede rettsakter på et område som omfattes av EØS-avtalen, og saker som gjelder tilgrensende avtaler med Den europeiske union (EU), skal foregå med Europautvalget.

Europautvalget består av utenriks- og forsvarskomiteen og medlemmene av den norske delegasjonen til parlamentarikerkomiteen for EØS. Utenriks- og forsvarskomiteen eller dens leder kan dessuten beslutte at en eller flere andre komiteer skal delta ved bestemte konsultasjoner. Valgkomiteen oppnevner varamedlemmer for utenriks- og

forsvarskomiteens medlemmer i Europautvalget. Varamedlemmene innkalles ved ethvert forfall. Valgkomiteen kan, etter anmodning fra vedkommende gruppe, likevel bestemme at en vararepresentant som møter i utenriks- og forsvarskomiteen, skal møte også i Europautvalget.

Lederen i utenriks- og forsvarskomiteen kaller sammen til konsultasjoner i Europautvalget når vedkommende mener det er nødvendig, eller når et regjeringsmedlem eller en tredjedel av utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer anmoder om det.

Dokumenter som Europautvalget får tilsendt fra regjeringen, sendes også til vedkommende fagkomiteer. Komiteene kan be regjeringen om å få oversendt andre dokumenter som gjelder EU- eller EØS-saker. Komiteene kan også stille skriftlige spørsmål til vedkommende regjeringsmedlem om slike saker, men kan ikke holde høring. En komité kan beslutte å avggi skriftlig uttalelse til Europautvalget om en sak som utvalget skal behandle. Komiteen avgjør om saksordfører skal velges for en slik sak. En skriftlig uttalelse fra en komité til Europautvalget er offentlig når den er avgitt, hvis ikke komiteen bestemmer noe annet.

Møtene i Europautvalget holdes for lukkede dører. Det samme gjelder fellesmøter utvalget har med andre komiteer. Referater av forhandlingene i utvalget er offentlige når de foreligger, hvis ikke utvalget bestemmer noe annet. Det er ikke adgang til å gjengi uttalelser som er gitt i et møte når referatet av forhandlingene i saken ikke er offentlig.

Saker som er brakt frem i Europautvalget, skal legges frem for Stortinget når utenriks- og forsvarskomiteen krever det i et møte i Europautvalget hvor saken står på dagsordenen. Stortinget avgjør for lukkede dører om møte i Stortinget for å behandle saken skal holdes for åpne eller lukkede dører. Bestemmelsene i § 16 syvende ledd annet til og med siste punktum gjelder tilsvarende.

§ 18 *Særskilte komiteer*

Finner Stortinget det nødvendig, kan det unntaksvis nedsette særskilte komiteer til å behandle en enkelt sak eller saker av et bestemt slag. Oppnevning til slike særskilte komiteer foretas av valgkomi-

teen, og så vidt mulig bør det unngås at oppnevningen fører til vanskeligheter for det ordinære komitéarbeidet.

§ 19 *Granskingskommisjoner*

Stortinget kan nedsette en granskingskommisjon til å klarlegge eller vurdere et tidligere faktisk begivenhetsforløp. Mandatet bør kun åpne for en vurdering av ansvarsforhold i den utstrekning Stortinget har behov for bistand til dette.

Forslag om å nedsette en granskingskommisjon skal behandles av kontroll- og konstitusjonskomiteen, eller av en særskilt komité som Stortinget oppnevner etter § 18. Kontroll- og konstitusjonskomiteen kan fremlegge slikt forslag på eget initiativ.

Stortinget fastsetter kommisjonens mandat, og de nærmere prosedyrene for dens arbeid. Det bør presiseres i hvilken grad kommisjonen skal være bundet av de generelle regler og retningslinjer som gjelder for offentlige granskingskommisjoner. Videre bør det vurderes om kommisjonen har behov for lovhjæmmel for å sikre nødvendig tilgang til opplysninger og dokumenter.

En stortingsoppnevnt granskingskommisjon skal bestå av personer som har nødvendig faglig kompetanse og integritet. Kommisjonen utfører sitt verv selvstendig og uavhengig av Stortinget.

Granskingskommisjonen rapporterer direkte til Stortinget. Rapporten skal være offentlig, med mindre særlige hensyn tilsier at den helt eller delvis bør være taushetsbelagt. Før Stortinget foretar den endelige vurderingen av rapporten, bør den oversendes regjeringen til skriftlig uttalelse.

Kapittel 4 Komiteenes arbeidsordning

§ 20 *Valg av komitéledelse, innkalling, møteplikt mv.*

Så snart komiteene er oppnevnt, trer hver enkelt av dem sammen og velger leder, første nestleder og annen nestleder. Melding om valgene sendes straks til Stortinget. Valg foretas på nytt hvert år i valgperioden, så snart det lar seg gjøre etter at Stortinget har konstituert seg.

Komiteens leder innkaller til møter i komiteen og leder forhand-

lingene der. Har lederen forfall, overtar første nestleder disse oppgaver. Har også første nestleder forfall, overtas oppgavene av annen nestleder.

En komité kan tre sammen også når Stortinget ikke er samlet. Stortingets administrasjon skal underrettes om slike komitésamlinger.

Medlemmene har samme plikt til å møte i komiteen som til å møte i Stortinget. Forfall skal meldes til lederen.

Komiteene kan etter begrunnet søknad få presidentskapets samtykke til å nytte lønnet hjelp.

§ 21 *Varamedlemmer*

En vararepresentant som blir innkalt for en representant, trer inn som medlem av den komiteen som representanten sitter i, med mindre presidentskapet bestemmer noe annet. For valgkomiteen, den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé og Europautvalget gjelder likevel egne regler, jf. §§ 10, 16 og 17.

Har et komitémedlem forfall til en komitésamling når Stortinget ikke er samlet (jf. § 20 tredje ledd), og komitélederen finner å kunne godta forfallet, kan lederen innkalle vedkommende medlems vararepresentant. Det samme gjelder ved forfall til komitésamling når Stortinget er samlet, men ikke har møte, og det ikke har vært mulighet til å søke Stortinget om permisjon. § 5 tredje punktum gjelder tilsvarende.

§ 22 *Oversendelse av saker til komiteene*

Etter forslag av presidenten fordeler Stortinget til de faste komiteene alle saker som krever komitéforberedelse. I alminnelighet skal alle saker som skal forberedes av en komité, fordeles i henhold til saksfordelingen fastsatt i § 14. Etter forslag fra presidentskapet kan Stortinget fravike dette når praktiske grunner tilsier det.

Stortinget kan vedta at en sak først skal behandles av en komité og at denne komiteens utkast til innstilling deretter forelegges en annen komité til uttalelse før innstilling avgis. Stortinget kan også vedta at en sak først skal behandles av en komité og at denne komiteens utkast til innstilling sendes til en annen komité, som deretter avgir

innstilling. Etter at en sak er oversendt til en komité, kan vedtak etter første eller annet punktum gjøres av presidentskapet.

Stortinget kan også beslutte at to faste komiteer skal forberede en sak i fellesskap. Som regel skal da saken behandles foreløpig av et fellesutvalg som har like mange medlemmer fra hver av komiteene. Ordføreren i saken velges innenfor dette utvalget.

Gjelder det større, ekstraordinære bevilgningssaker, kan Stortinget vedta at komitéinnstillingen om saken skal sendes til finanskomiteen, for at den kan uttale seg om den finansielle siden av innstillingen.

Når andre komiteer enn utenriks- og forsvarskomiteen behandler saker som berører norske utenrikske interesser eller norske interesser på Svalbard eller i andre polarområder, skal utkast til innstilling fra vedkommende komité forelegges utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstillingen avgis.

Saker som allerede er oversendt til en komité, kan fordeles på nytt ved beslutning av presidentskapet. Finner presidentskapet enstemmig at en sak ikke trenger å bli forberedt av noen komité, kan det selv gi innstilling i saken.

Komiteene kan ikke behandle andre saker enn de som er oversendt fra Stortinget, med de unntak som følger av denne forretningsordenen.

§ 23 *Fremdrift og avgivelsesfrist*

Lederen skal så snart som mulig legge frem for komiteen alle saker som komiteen har mottatt fra Stortinget. Komiteen skal snarest mulig fastsette frist for å avgi innstilling og skal underrette Stortingets administrasjon om fristen. Komitélederen skal føre tilsyn med at fremdriften i arbeidet med sakene er i samsvar med de fastsatte fristene. Vedtak om utsettelse av en fastsatt avgivelsesfrist trenger samtykke av presidentskapet dersom utsettelsen vil medføre endring av behandlingsdatoen i det foreløpige langtidsprogrammet for Stortingets møter.

Et vedtak om tidspunkt for å avgi innstilling, herunder om frist for avgivelse, kan ved beslutning i samme møte av et mindretall på minst en tredjedel av komitémedlemmene bringes inn for presidentskapet til avgjørelse.

§ 24 Saksordfører

For hver sak som skal opp til behandling, velger komiteen blant sine medlemmer en ordfører, eller hvis det er reist krav om det, flere ordførere. Når en komité bare skal avgi uttalelse om en innstilling eller et utkast til innstilling som er utarbeidet av en annen komité, avgjør komiteen om saksordfører skal velges.

Ordføreren skal forberede saken for komiteen, og skal søke å frem-skaffe de opplysningene og sette i verk de undersøkelserne som medlem-mer av komiteen finner påkrevd. Ordføreren har ansvar for å utarbeide innstillingen, og skal underskrive den sammen med komitélederen.

Senest en uke før innstillingen skal avgis, kan saksordfører kreve at komiteen stiller bestemte skriftlige spørsmål til vedkommende re-gjeringsmedlem om en sak som er under behandling i komiteen.

§ 25 Komitémøter

Innkalling til møte i komiteen skal inneholde dagsorden og skal kunngjøres før møtet ved oppslag i stortingsbygningen.

Komiteens møter foregår for lukkede dører. Det er ikke adgang til å gjengi uttalelser som er gitt av andre komitémedlemmer i et lukket komitémøte.

En komité kan oppnevne utvalg av sine medlemmer til å forbe-rede enkelte saker, men den endelige behandlingen av en sak må alltid foregå i samlet komité.

Et komitévedtak er gyldig når minst tre femtedeler av medlem-mene har vært til stede og avgitt stemme.

§ 26 Komitéhøringer

Komiteen kan avholde høringer. Med høring menes et møte i komiteen der den mottar muntlige forklaringer fra personer som den selv anmoder om å komme, eller som søker om å få legge frem opplysninger for komiteen. Komiteen beslutter med vanlig flertall om høring skal avholdes og hvem som skal anmodes om å møte til høring. For kontroll- og konstitusjonskomiteen gjelder reglene i § 15. De innkalte møter frivillig og avgjør selv om de vil besvare komiteens spørsmål.

Spørsmålet om å avholde høring skal oppføres som en egen sak i innkallingen til et komitémøte. Bare saker som er til behandling i komiteen, og der det er valgt saksordfører, kan være gjenstand for høring. Har komiteen avslått et krav om høring som er fremsatt av et mindretall på minst en tredjedel av komitémedlemmene, kan mindretallet ved beslutning i samme møte bringe avslaget inn for presidentskapet til avgjørelse.

Komiteen kan etter søknad få presidentskapets samtykke til å dekke nødvendige utgifter for personer som deltar i en høring etter anmodning fra komiteen.

Komiteens høringer foregår for åpne dører. Komiteen kan likevel med vanlig flertall beslutte at høringen helt eller delvis skal foregå for lukkede dører. Et medlem av komiteen kan kreve at en åpen høring avbrytes for at komiteen skal behandle den videre fremdriften, herunder forslag om at høringen skal avsluttes eller fortsette for lukkede dører. Komiteen kan bare motta taushetsbelagte opplysninger for lukkede dører. Under åpen høring må komiteens medlemmer ikke gjengi eller vise til opplysninger underlagt lov- eller instruksfestet taushetsplikt.

Meningsutveksling mellom komitémedlemmene skal ikke finne sted under en åpen høring.

Under en åpen høring skal det finnes plasser for tilhørere. Antall tilhørere kan begrenses av plasshensyn. Tilhørere som opptrer forstyrrende, kan bortvises. Komiteen kan beslutte at det skal tas stenografisk referat fra en åpen kontrollhøring, jf. reglement for åpne kontrollhøringer, vedtatt av Stortinget. Beslutning om stenografisk referat fra andre høringer krever samtykke av presidentskapet. For øvrig kan komiteen beslutte at høringen skal tas opp på lydbånd. Komiteen kan beslutte at det ikke kan tas lyd- eller bildeopptak i en høring som for øvrig er åpen.

Åpne høringer skal kunngjøres senest 24 timer før høringen. I ekstraordinære tilfeller kan åpen høring kunngjøres med kortere varsel. Det er ikke adgang til å holde åpen kontrollhøring når det er møte i Stortinget, bortsett fra under den ordinære spørretimen.

Komiteen fastsetter selv den nærmere prosedyren for sine høringer, herunder fordeling av taletid, rekkefølge og antall hoved- og oppfølgingsspørsmål. Åpne kontrollhøringer skal foregå etter et særskilt reglement som vedtas av Stortinget. Som kontrollhøring regnes

høringer i kontroll saker i kontroll- og konstitusjonskomiteen, og høringer i andre komiteer som har til formål å klarlegge eller vurdere et tidligere faktisk hendelsesforløp.

§ 27 *Komitéreiser*

Komiteen kan foreta reiser hvis den finner det påkrevd for sitt arbeid og presidentskapet har gitt sitt samtykke.

§ 28 *Komiteenes protokoll og saksdokumenter*

Komitéforhandlingene skal føres inn i en egen protokoll. Komiteens leder er ansvarlig for at det blir ført møteprotokoll, at saksdokumenter som er sendt til komiteen blir registrert, og at viktige dokumenter og bilag blir lagt i arkiv. Når hvert storting har endt sine forhandlinger, leveres komiteenes protokoller med tilhørende dokumenter til Stortingets arkiv.

Graderte dokumenter bringes til komitémedlemmenes kunnskap på komiteens møterom. Dokumenter gradert høyere enn *begrenset* eller *fortrolig* kan ikke tas med ut av møterommet, med mindre komiteen vedtar at det kan gjøres. Graderte dokumenter som tas med ut av møterommet, må oppbevares slik at de ikke er tilgjengelige for uvedkommende.

§ 29 *Særlig om komiteenes behandling av representantforslag*

Når et representantforslag er sendt til en komité, gir komiteen innstilling om det til Stortinget. Hvis komiteen finner at et representantforslag helt eller delvis bør imøtekommes og at saken egner seg for avgjørelse i Stortinget uten nærmere utredning, bør realitetsinnstilling avgis etter at statsråden har hatt anledning til å uttale seg. Er det behov for ytterligere utredning før realitetsstandpunkt tas, bør komiteen gi innstilling om at forslaget oversendes regjeringen til utredning og uttalelse. Finner komiteen det utvilsomt at forslaget ikke fortjener Stortingets tilslutning, bør den uten videre fremme innstilling om at forslaget ikke bifalles.

§ 30 *Komiteenes innstillinger til Stortinget*

Komiteene skal gi Stortinget skriftlig innstilling. I særlige tilfeller kan det gis muntlig innstilling; i så fall må utkast til vedtak som hovedregel være omdelt på forhånd.

Alle innstillinger skal være så korte som mulig og i det vesentlige inneholde komiteens merknader. I innstillingene skal ikke trykkes opp igjen dokumenter som en like godt kan vise til. Hvis det i innstillingen unntaksvis er sitert fra trykte dokumenter, skal dette være tydelig angitt. Presidenten skal påse at disse bestemmelsene overholdes.

Komiteene skal sørge for at dokumenter og bilag som de har fått fra Stortinget, blir trykt i den utstrekning de finner det formålstjenlig.

Saker som hører sammen, skal så langt som mulig tas opp i én og samme innstilling. Når spesielle grunner tilsier det, og presidentskapet samtykker, kan en komité først avgi innstilling om en del av en sak, og senere avgi innstilling om resten av saken.

Forslag som omhandles og utformes i innstillingen, jf. § 39 første ledd, skal stilles opp summarisk og i nummerorden i et eget avsnitt i innstillingens premisser. Av oppstillingen skal det fremgå hvem som fremmer forslaget.

En innstilling kan inneholde utkast til lovvedtak i tilråding eller forslag bare når et lovforslag er grunnlag for innstillingen. En innstilling kan ikke inneholde både utkast til lovvedtak og utkast til stortingsvedtak i tilråding eller forslag, bortsett fra at en innstilling både kan inneholde utkast til lovvedtak og utkast til stortingsvedtak om anmodning til regjeringen. Med «stortingsvedtak» menes alle vedtak som ikke er lovvedtak.

Det er ikke tillatt å offentliggjøre en innstilling før den er endelig avgitt. En avgitt innstilling leveres snarest mulig til Stortingets administrasjon.

§ 31 *Presidentskapets tilsyn med komiteenes avgivelsesfrister*

Presidentskapet fører tilsyn med at komiteene fastsetter frister for avgivelse av innstillingene, at fristene passer inn i det foreløpige langtidsprogrammet for Stortingets møter, og at innstillingene blir avgitt i samsvar med fristene.

Presidentskapet kan innkalle komitélederne til møter om avgivelsesfristene og komiteenes arbeid med sakene. Etter at komitélederen har hatt anledning til å uttale seg, kan presidentskapet fastsette en annen avgivelsesfrist enn komiteen har gjort eller fastsette frist i en sak hvor komiteen ikke har gjort dette.

Skulle en innstilling fra en komité ikke være avgitt innen den fristen som er fastsatt, kan presidentskapet overføre saken til en annen komité eller føre saken opp på dagsordenen til behandling i Stortinget uten at innstilling foreligger.

Kapittel 5 Innkalling til og avvikling av Stortingets møter

§ 32 Innkalling til møter i Stortinget

Presidentskapet fastsetter når Stortinget skal møte.

Etter presidentskapets bestemmelse blir Stortinget innkalt til møte ved oppslag i stortingsbygningen og ved at innkallingen gjøres tilgjengelig for representantene i papirutgave eller elektronisk form senest 24 timer før møtet. Innkallingen skal inneholde dagsorden. I ekstraordinære tilfeller kan møte kalles sammen med kortere varsel. Det samme gjelder hvis dagsordenen bare omfatter referatsaker.

§ 33 Møter i Stortinget

Møter i Stortinget begynner som regel kl. 10.00 med unntak av fredager da møtene som regel begynner kl. 09.00. Presidentskapet kan beslutte at møtet etter vanlig kunngjøring skal avsluttes kl. 16.00, og settes på nytt kl. 18.00. Med Stortingets samtykke kan møtene vare ut over kl. 22.00.

Møte i Stortinget kan ikke settes før presidenten har forvisset seg om at det er så mange representanter til stede som Grunnloven krever.

§ 34 Program for Stortingets møter

Senest fredag innen kl. 15.00 bør program for Stortingets arbeid i uken etter slås opp og gjøres tilgjengelig i papirutgave eller elektronisk form. Programmet skal opplyse om hvilke dager det skal hol-

des møter, når møtene skal begynne og om det er ventet kveldsmøte. Samtidig bør foreløpig saksliste for møtene slås opp og gjøres tilgjengelig i papirutgave eller elektronisk form.

I Stortingets møter blir sakene som hovedregel tatt opp etter den dagsordenen som presidenten har lagt frem.

Det kunngjorte ukeprogrammet som er omhandlet i første ledd første og annet punktum, og den dagsordenen som er kunngjort, må ikke fravikes uten at det er nødvendig. Vedtak om slikt fravik trenger vanlig flertall dersom forslaget er satt frem av presidenten, men to tredjedels flertall dersom det er satt frem av en representant. Akter presidenten å foreslå fravik, bør opplysninger om dette gis så snart som mulig.

Blir et møte ikke ferdig med dagsordenen, skal de sakene som står igjen, behandles først i neste møte eller føres opp på ny dagsorden. Saker som er utsatt til en fastsatt tid, bør likevel tas opp som bestemt.

§ 35 *Møte for lukkede dører*

Akter presidenten å foreslå at et møte skal holdes for lukkede dører, skal møtet settes og Stortinget ta stilling til dette for lukkede dører (jf. Grunnloven § 84).

Til møter for lukkede dører kan presidenten gi adgang for funksjonærer ved Stortingets administrasjon og for stortingsreferentene. Presidenten kan også tillate at enkelte av stortingsbetjentene under forhandlingene bringer nødvendige meldinger til presidenten eller en representant. Videre kan presidenten etter anmodning fra en statsråd innhente Stortingets samtykke til at embets- og tjenestemenn fra departementene får anledning til å være til stede under møtet.

Referat fra forhandlingene føres inn i en egen protokoll (jf. § 62), og både den og de referatkonseptene som finnes, skal i forseglet stand legges i arkivet.

Forhandlinger som er ført for lukkede dører, kan offentliggjøres dersom Stortinget gjør vedtak om det.

Presidentskapet kan gi tillatelse til å åpne en arkivert og forseglet sak fra et lukket møte.

§ 36 *Avbrytelse av Stortingets forhandlinger i juni*

Stortingets forhandlinger avbrytes senest tredje fredag i juni måned, med adgang for presidentskapet til i særlige tilfelle å utsette tidspunktet. Presidentskapet kan bestemme at Stortingets forhandlinger skal gjenopptas på et senere tidspunkt før neste storting trer sammen i samsvar med Grunnloven § 68.

Kapittel 6 Stortingets arbeidsordning

§ 37 *Overbringelse og fremsettelse av proposisjoner og forslag*

Overbringelse av kongelige proposisjoner og fremsettelse av grunnlovsforslag og representantforslag bør i alminnelighet skje ved begynnelsen eller slutten av et møte. Grunnlovsforslag og representantforslag innleveres til Stortingets administrasjon senest kl. 08.30 den dag forslaget skal fremsettes i møte.

Forslag og søknader skal som regel fremmes skriftlig, men må ikke være undertegnet av mer enn 10 representanter. Lovforslag skal være satt opp i lovs form.

Grunnlovsforslag og representantforslag, sammen med eventuell begrunnelse, skal snarest gjøres tilgjengelig for representantene i papirutgave eller elektronisk form.

Representantforslag kan tas tilbake ved at forslagsstilleren melder dette skriftlig til Stortingets administrasjon og i tillegg muntlig til Stortinget. Grunnlovsforslag kan ikke tas tilbake etter at Stortinget har vedtatt at det skal trykkes og kunngjøres.

Når en sak er endelig avgjort, må den ikke bringes frem igjen eller tas opp på nytt i samme stortingssesjon. Er det påtrengende nødvendig, eller fremmer regjeringen proposisjon eller melding innenfor samme saksområde for Stortinget, kan Stortinget likevel fatte vedtak om at en sak tas opp til ny behandling, forutsatt at saken igjen blir komitébehandlet.

§ 38 *Behandlingen av proposisjoner og forslag*

Presidentskapet foreslår behandlingsmåten for de kongelige pro-

posisjoner og meldinger samt representantforslag og søknader når de er kommet inn til Stortinget.

Når nye saker, herunder forslag, henstillinger og søknader, er referert, avgjør Stortinget om saken skal

- a) sendes til regjeringen uten realitetsvotering,
- b) sendes til en komité,
- c) legges ut til gjennomsyn for representantene i minst én dag og deretter føres opp på kartet til behandling,
- d) tas opp til avgjørelse straks hvis ikke presidenten eller en femtedel av de representantene som er til stede, motsetter seg dette,
- e) avvises eller ikke tas under behandling.

Finner presidenten at bestemte saker som skal refereres egner seg for avgjørelse i samme møte, bør presidenten føre dem opp særskilt på dagsordenen, med opplysning om at de vil bli foreslått behandlet straks.

Nye dokumenter i saker som alt er sendt til en komité, skal ikke regnes som særskilt sak, men sendes direkte til den komité som har saken, dersom ikke presidentskapet finner at saken bør refereres i Stortinget.

En representant kan innhente uttalelse fra vedkommende departement om et forslag, en søknad eller en henstilling som er vedtatt oversendt til regjeringen uten realitetsvotering.

§ 39 *Forslag fremsatt under behandlingen av en sak*

Forslag som er omhandlet og utformet i en komitéinnstilling, tas opp til avgjørelse sammen med innstillingen når forslagsstilleren krever det. Det samme gjelder andre forslag vedrørende samme sak når de er forhåndsvarslet ved innlevering til presidenten gjennom Stortingets administrasjon senest kl. 08.30 den dag saken skal behandles i Stortinget. Om slike forslag gjelder for øvrig de samme reglene som for forslag som utformes i innstillingen, jf. § 30 sjette ledd. Forslag om at konstitusjonelt ansvar skal gjøres gjeldende eller forslag om å iverksette undersøkelser som nevnt i § 42 første ledd, skal likevel sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen dersom forholdet ikke allerede har vært behandlet av eller forelagt for komiteen, jf. § 15 annet

til fjerde ledd. I særlige tilfeller kan Stortinget med to tredjedels flertall vedta å sette bestemmelsene i første og annet punktum ut av kraft.

For behandling av forslag som fremsettes under en debatt, gjelder § 38 annet ledd tilsvarende. Det samme gjelder forslag som fremsettes i tilknytning til en debatt om en redegjørelse etter § 43 som avholdes i et senere møte.

§ 40 *Særlig om behandling av lovforslag*

Dersom Stortinget ved første gangs behandling av et lovforslag vedtar endringsforslag som ikke har vært komitébehandlet, skal komiteen som regel uttale seg om vedtaket før det behandles på nytt i Stortinget.

Når det under behandlingen av et lovforslag blir fremmet et forslag som inneholder en anmodning til regjeringen, skal forslaget som hovedregel behandles sammen med lovforslaget ved første gangs behandling av dette. Slike anmodningsforslag som forutsetter et bestemt resultat av behandlingen av lovforslaget, skal likevel føres opp på dagsordenen som egen sak til behandling etter at Stortinget har avsluttet behandlingen av lovforslaget. Det kan ikke fremsettes andre forslag under behandlingen av en slik sak.

Dersom et forslag vedrørende lovbehandling som fremsettes ved annen gangs behandling av et lovforslag, ikke er forhåndsvarslet ved innlevering til presidenten gjennom Stortingets administrasjon senest kl. 08.30 den dag saken skal behandles, kan presidenten eller en femtedel av de representantene som er til stede, motsette seg avstemning over forslaget.

§ 41 *Behandlingen av statsbudsjett og nasjonalbudsjett*

Kongelig proposisjon om statsbudsjett for det påfølgende budsjettåret legges frem for Stortinget innen seks dager etter Stortingets åpning, jf. § 8 i bevilgningsreglementet. Samtidig legges frem stortingsmelding om nasjonalbudsjettet.

Etter at den kongelige proposisjonen om statsbudsjettet er lagt frem for Stortinget, avgir presidentskapet innstilling om fordelingen av budsjettkapitlene på de enkelte komiteer og om rammeområder.

Videre skal presidentskapet – etter at komitélederne har hatt anledning til å uttale seg – fastsette og kunngjøre fristene for avgivelse av budsjettinnstillingene og datoene for Stortingets behandling av dem.

Senest 20. november skal finanskomiteen avgi innstilling om nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet, med forslag til rammevedtak for bevilgninger i samsvar med inndelingen i rammeområder fastsatt av Stortinget. Forslag til bevilgningsvedtak som utformes i innstillingen eller fremsettes ved behandlingen av den, skal inneholde beløp for alle rammer, og kan ikke gå under rammenivå. I Stortinget kan det ikke votes særskilt over enkelte deler av et slikt forslag.

Finanskomiteen avgir samtidig innstilling vedrørende skatter og avgifter og rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner.

Stortinget skal behandle disse innstillingene innen en uke etter avgivelse. Stortingets rammevedtak er bindende for den etterfølgende budsjettbehandlingen samme år.

Deretter skal fagkomiteene avgi innstilling om bevilgninger innen de rammeområdene de er tildelt. Forslag til bevilgningsvedtak som utformes i en slik innstilling eller fremsettes ved behandlingen av den, skal omfatte alle kapitler og poster innenfor det enkelte rammeområde, og kan ikke fravike de rammene Stortinget har vedtatt. I Stortinget kan det ikke votes særskilt over enkelte deler av et slikt forslag.

Fagkomiteenes budsjettinnstillinger skal behandles av Stortinget senest 15. desember. De budsjettvedtakene Stortinget gjør ved behandlingen av disse innstillingene, er endelige.

Eventuell kongelig samleproposisjon om endringer i statsbudsjettet legges frem senest 15. mai i budsjettåret, sammen med stortingsmelding om revidert nasjonalbudsjett. Finanskomiteen avgir innstilling om disse senest annen fredag i juni.

Ved behandling av endringer i statsbudsjettet i budsjettåret kan det ikke votes særskilt over enkelte deler av et forslag, dersom forslagsstilleren motsetter seg dette.

§ 42 *Behandlingen av saker om konstitusjonelt ansvar*

Ved beslutning som krever tilslutning fra en tredjedel av representantene, kan Stortinget anmode Stortingets ansvarskommisjon om å

iverksette undersøkelser for å klarlegge om det er grunnlag for å ta ut tiltale for riksrett i henhold til Grunnloven § 86, jf. lov 5. februar 1932 nr. 2 om rettergangsmåten i riksrettssaker kapittel 3. Dette gjelder likevel ikke dersom Stortinget i samme sak vedtar at det skal eller ikke skal tas ut tiltale mot den eller de personer undersøkelsene vil være rettet mot for de forhold som omfattes av anmodningen.

Når beslutning om tiltale for riksrett er fattet, handler kontroll- og konstitusjonskomiteen på Stortingets vegne under forberedelsen og utførelsen av saken.

§ 43 *Muntlig redegjørelse for Stortinget fra et regjeringsmedlem*

Med samtykke av Stortingets presidentskap kan et regjeringsmedlem gi en muntlig redegjørelse i et stortingsmøte. Så vidt mulig skal redegjørelsen føres opp på dagsordenen. Forsamlingen avgjør om redegjørelsen skal

- a) umiddelbart følges av en debatt,
- b) føres opp til behandling i et senere møte,
- c) sendes til en komité, eller
- d) vedlegges protokollen.

I en debatt som følger umiddelbart etter redegjørelsen, kan en representant fra hver av partigruppene – og vedkommende regjeringsmedlem – få ordet én gang i inntil fem minutter. Under en slik debatt kan det ikke fremsettes forslag. Ved avslutningen av en slik debatt avgjør forsamlingen om redegjørelsen skal vedlegges protokollen eller behandles videre etter første ledd bokstav b eller c.

§ 44 *Tilgjengeliggjøring av innstillinger fra komiteene*

Når en innstilling er avgitt av en komité, skal den snarest gjøres tilgjengelig for representantene i papirutgave eller elektronisk form. En innstilling kan ikke tas opp til behandling før 48 timer er gått etter at den ble gjort tilgjengelig for representantene. I spesielle tilfeller kan likevel Stortinget med vanlig flertall vedta at saken blir tatt opp før denne fristen.

§ 45 *Oversikt over bebudete saker og saker til behandling*

I oktober og januar hver stortingssesjon innhenter presidentskapet en oversikt over de proposisjoner og meldinger som regjeringen akter å fremme.

Presidentskapet sørger for at det fortløpende gjøres tilgjengelig for representantene en fortegnelse over alle saker som er tatt opp til behandling, med opplysning om når sakene er sendt vedkommende komité, om ordfører og når komiteene vil avgi innstilling.

§ 46 *Saker som ikke blir ferdig behandlet i stortingssesjonen eller valgperioden*

Kongelige proposisjoner til Stortinget som ikke er blitt ferdig behandlet av Stortinget i den valgperioden de ble overbrakt i stortingsmøte, kan av presidentskapet foreslås tatt under behandling i den nye valgperioden, etter at uttalelse er innhentet fra regjeringen. Tilsvarende gjelder kongelige meldinger til Stortinget som ikke er blitt ferdig behandlet av Stortinget i den valgperioden de ble referert i stortingsmøte.

Representantforslag og søknader som er fremsatt på et foregående storting i samme valgperiode, men ikke avgjort der, står fremdeles for tur til å bli behandlet, med mindre forslagsstilleren har tatt forbehold om det motsatte. Representantforslag som ikke er blitt ferdig behandlet i den valgperioden de ble fremsatt, bortfaller.

Dersom en komitéinnstilling ikke blir avgjort i Stortinget innen stortingssesjonen er slutt, skal den tas opp til behandling i neste sesjon i samme valgperiode, uten ny komitébehandling. En innstilling som ikke er avgjort i Stortinget innen valgperioden er slutt, bortfaller.

Spørsmål og interpellasjoner som ikke er besvart innen valgperioden er slutt, bortfaller.

§ 47 *Innkalling av personer til å møte for Stortinget*

Når Stortinget mener det er nødvendig å innkalle noen til møte etter Grunnloven § 75 h, skal presidenten sørge for at det blir sendt innkalling til vedkommende.

Innkallingen skal uttrykkelig nevne den saken eller de sakene som Stortinget ønsker forklaringer om. Den skal også gjengi vedtaket om at den innkalte skal bekrefte sin forklaring med høytidelig forsikring. Den innkalte skal videre få gjenpart av de bestemmelsene som Stortinget har vedtatt som fremgangsmåte når noen innkalles etter Grunnloven § 75 h.

§ 48 *Begjæring om utlevering av dokumenter*

Når Stortinget mener det er nødvendig å begjære utlevert dokumenter etter Grunnloven § 75 f, treffes det vedtak om dette. Begjæringen kan gjelde ethvert dokument som er i regjeringens eller den underliggende forvaltningens besittelse, og som er utarbeidet eller innhentet som ledd i offentlig virksomhet. Presidenten sørger for at begjæringen blir oversendt til regjeringen, som deretter fremlegger dokumentene snarest mulig.

Kapittel 7 Debattene

§ 49 *Talerlister og begrensninger av debattiden*

Ved innledningen av en debatt kan forsamlingen etter forslag fra presidenten vedta å begrense varigheten av debatten og fordele taletiden mellom gruppene. Et slikt vedtak medfører at den enkelte taler kan gis kortere taletid enn det som er fastsatt i § 50.

Saksordfører får i alminnelighet ordet først, deretter får talerne ordet i den rekkefølge de ber presidenten om det. I tilfelle flere ber om ordet samtidig, avgjør presidenten hvem av dem som skal tale først. Dersom gruppene har innlevert til presidenten gjennom Stortingets administrasjon lister over representanter som ønsker å delta i debatten, kan presidenten på dette grunnlag sette opp en liste over rekkefølgen av talerne. Én taler fra hver partigruppe skal stå først på talerlisten.

Ingen taler må ha ordet mer enn to ganger under debatten om en sak, eller under hver del av debatten, dersom debatten er delt. Fra dette gjelder følgende unntak:

- a) Begrensningen gjelder ikke for saksordførere og den statsråd saken hører under. I alminnelige politiske debatter gjelder begrensningen ikke for statsministeren og lederne i partigruppene.
- b) Presidenten kan gi adgang til en kort merknad.
- c) Presidenten kan tillate at en taler fra hver partigruppe får ordet mer enn to ganger.
- d) Etter forslag av presidenten kan Stortinget vedta å gjøre unntak fra hovedregelen.

Stortinget kan vedta at debatten skal avsluttes før alle inntegnede talere har hatt ordet («clôture»). Forslag om dette må være fremsatt av presidenten eller av ti representanter på tilsvarende måte som ved innskrenkning av taletiden. Forslaget må oppnå to tredjedels flertall for å bli vedtatt. Det blir holdt avstemning, etter at én taler har hatt høve til å tale for og én imot, én gang hver.

§ 50 *Generelle begrensninger av taletiden*

Taletiden må ikke overskride 30 minutter i første innlegg, ti minutter i annet innlegg og tre minutter i eventuelle følgende innlegg. En kort merknad er likevel begrenset til ett minutt. En muntlig redegjørelse av et regjeringsmedlem, jf. § 43, må ikke overskride én time. Etter forslag av presidenten kan Stortinget vedta lengre taletid.

Etter forslag av presidenten eller skriftlig forslag fra minst ti representanter kan Stortinget vedta kortere taletid, som ikke må settes under tre minutter. Etter forslag av presidenten kan det gjøres unntak for saksordførere, ledere i partigruppene og regjeringsmedlemmer.

§ 51 *Replikker og svar på direkte spørsmål*

Presidenten skal åpne adgang til replikkordskifte og ordne dette, dersom Stortinget ikke vedtar noe annet. Replikken skal ha tilknytning til vedkommende innlegg. Taletiden er ett minutt. Den hvis innlegg forårsaker replikker, kan svare på hvert enkelt av innleggene etter tur.

Hvis presidenten mener det kan være av betydning for det videre ordskifte, kan det tillates innlegg på høyst ett minutt utenfor tur for å gi adgang til i forbindelse med den siste talers innlegg å besvare

direkte spørsmål eller rette en åpenbar misforståelse. En taler kan ved en slik anledning ikke få ordet mer enn to ganger.

§ 52 *Spørsmål som tas opp ved møtets avslutning*

Ved hvert møtes avslutning skal presidenten gi representantene anledning til å påpeke eventuelle feil ved saksbehandlingen.

Ved møtets avslutning kan det med presidentens samtykke også stilles spørsmål til presidentskapet eller regjeringsmedlemmer om saker som det av spesielle grunner er ønskelig å ta opp straks og som ikke hensiktsmessig kan reises på annen måte. Representanter som ønsker å gjøre dette, skal gi presidenten underretning i god tid før møtets slutt. Spørreeren og den som svarer, har en taletid på inntil fem minutter. Etter svaret kan en representant fra hver av de andre partigruppene få ordet én gang i inntil tre minutter. Til slutt kan spørreeren og den som har svart, få ordet én gang til i inntil tre minutter.

Det kan ikke fremsettes forslag under forhandlinger som omhandlet i annet ledd.

§ 53 *Taleregler*

Den som har ordet, retter talen til presidenten. Taleren bør holde seg strengt til den saken som er under debatt.

Sitater bør bare brukes i begrenset utstrekning. Det skal gå klart frem av innlegget når sitatet begynner og når det slutter, og taleren må angi hvor sitatet stammer fra.

Upassende eller fornærmelig atferd eller tale er ikke tillatt. Slik atferd eller tale skal påtales av presidenten.

§ 54 *Opptreden under forhandlingene*

Det er ikke tillatt å gi støyende uttrykk for misnøye eller bifall under forhandlingene.

§ 55 *Regjeringsmedlemmers deltakelse i forhandlingene*

Når regjeringsmedlemmer deltar i forhandlingene, har de – i samsvar med Grunnloven § 74 – samme rettigheter og forpliktelser etter forretningsordenen som representantene.

§ 56 *Overtredelse av forretningsordenen*

Dersom en representant setter seg ut over reglene i forretningsordenen, kan presidenten gi vedkommende en advarsel, som gjentas dersom det er nødvendig.

Hvis representanten likevel ikke retter seg etter forretningsordenen, setter presidenten under avstemning om vedkommende skal fratras ordet eller vises bort fra forhandlingene for dagen.

Kapittel 8 Avstemninger

§ 57 *Organisering av voteringene*

Når de talerne som har tegnet seg, har hatt ordet, erklærer presidenten debatten for avsluttet. Sakene blir tatt opp til avstemning ved slutten av dagens møte, hvis ikke Stortinget vedtar at en eller flere saker skal tas opp til avstemning på et tidligere tidspunkt.

Foreligger det i en sak flere forslag, skal presidenten sette hvert av dem under avstemning i logisk rekkefølge. Voteringsordningen må være oppgitt og godtatt på forhånd.

En representant som ikke er til stede i salen når presidenten erklærer at en sak er opptatt til votering, deltar ikke i avstemningen. De representantene som er til stede, må ikke forlate salen før voteringen er ferdig.

§ 58 *Avstemningsmåter*

Avstemningen ordnes på én av følgende måter:

- a) Ved at presidenten oppfordrer de representanter som er for eller imot et forslag, om å reise seg. Presidenten kan også la foreta kontravotering.
- b) Ved bruk av elektronisk voteringsanlegg.
- c) Ved navneopprop. Finner presidenten at det må være unød-

vendig med navneopprop, men en representant setter frem krav om opprop, avgjør Stortinget voteringsmåten uten debatt ved avstemning etter bokstav a eller b. Oppropet begynner med det valgdistriktet og den representanten hvis nummer er trukket ut ved loddtrekning på forhånd. Oppropet fortsetter etter representantenes rekkefølge.

- d) Ved sedler uten underskrift. Denne avstemningsmåten brukes bare ved valg og bare når det er fremmet flere forslag til samme verv, en tilstedeværende representant krever det eller forsamlingen vedtar det etter forslag av presidenten. De som stemmer, skal på seddelen skrive navnene på de personene de stemmer på og personlig legge seddelen i urnen. Stemmer noen på flere enn det skal velges, skal det eller de navnene som står sist på stemmeseddelen, ikke telles med.

Er det holdt avstemning som nevnt i første ledd bokstav a eller b, men presidenten eller en femtedel av dem som stemmer erklærer at utfallet ikke kan regnes for sikkert, skal det holdes ny avstemning etter første ledd bokstav b eller c.

§ 59 *Krav til flertall ved avstemninger*

Ved avstemning etter § 58 første ledd bokstav a, b eller c avgjøres saken ved vanlig stemmeflertall, dvs. over halvparten av avgitte stemmer, med mindre Stortinget har bestemt noe annet. Viser avstemningen like mange stemmer for og imot, gjør møtelederens stemme utslaget når Stortingets president er møteleder. Er en annen president møteleder, gjør møtelederens stemme utslaget dersom avstemningen gjelder hvordan saken skal behandles i Stortinget. Gjelder avstemningen innholdet i saken, medfører stemmelikhet at gyldig vedtak ikke er truffet, og behandlingen av saken fortsetter i et senere møte. Bli det stemmelikhet også ved den nye avstemningen, gjør møtelederens stemme utslaget.

Ved avstemning etter § 58 første ledd bokstav d er et relativt flertall, dvs. flere stemmer enn for noe annet forslag, avgjørende for utfallet av valget, dersom det ikke i lov eller reglement eller for det enkelte tilfelle er bestemt at det skal kreves mer enn halvparten av stemmene for at noen skal regnes for valgt. Dersom noen har levert

blanke stemmesedler, skal disse sedlene tas med ved opptellingen når det gjelder å slå fast om Stortinget er beslutningsdyktig, men de skal ikke telle med ved selve stemmeoppgjøret. Den som da har flertall av de effektive stemmer, regnes for valgt. Dersom høyeste stemmetall ved avstemningen faller likt på flere, kan hver representant straks kreve ny avstemning mellom de kandidater som har oppnådd likt stemmetall. Kommer ingen med slikt krav, eller blir stemmetallet likt også ved ny avstemning, skal valget avgjøres ved loddrekning.

§ 60 *Krav om avstemning før møtet heves*

Når en sak er satt under debatt, må ikke møtet heves før saken er avgjort ved avstemning, eller forsamlingen har vedtatt at forhandlingene skal utsettes.

Kapittel 9 Stortingets protokoller og ekspedering av sakene

§ 61 *Stortingets protokoller*

Presidenten autoriserer Stortingets forhandlingsprotokoll i to eksemplarer, det ene for saker som behandles for åpne dører, det andre for saker som behandles for lukkede dører. Sekretæren fører forhandlingsprotokollen, som underskrives av presidenten og sekretæren.

§ 62 *Gjennomsyn og rettelser av protokollen*

Etter hvert møte som har vært holdt for åpne dører, legges forhandlingsprotokollen ut til gjennomsyn i Stortingets administrasjon. Det samme gjøres etter møte for lukkede dører dersom Stortinget har vedtatt at forhandlingene kan offentliggjøres. Tar noen til motmæle mot protokolleringen, svarer presidenten på innvendingene, og deretter avgjør Stortinget ved avstemning uten debatt om det skal gjøres rettelser i protokollen.

Protokoller fra møter for lukkede dører som ikke vedtas offentliggjort (jf. § 35 tredje ledd), leses opp og vedtas før møtet heves.

§ 63 *Ekspedering av avgjorte saker*

Når en sak er avgjort, utarbeider Stortingets administrasjon utkast til de nødvendige brev og påtegninger. Etter at presidenten har godtatt utkastet, blir saken ekspedert. Gjelder det adresser fra Stortinget til Kongen eller fremstillinger som ved særlige anledninger skal gi uttrykk for Stortingets ønsker og meninger, skal slike skriftstykker leses opp i utkast for Stortinget.

§ 64 *Underskrift av vedtak*

Presidenten underskriver lovvedtak som sendes Kongen til sanksjon. Det samme gjelder underretninger om andre vedtak. Vedtak om endringer i eller tillegg til Grunnloven skal underskrives av Stortingets president og sekretær.

§ 65 *Underskrift av forhandlingsprotokollen*

Når Stortinget har endt sine forhandlinger, skriver representantene under forhandlingsprotokollen. Deretter leveres protokollen med tilhørende dokumenter til Stortingets arkiv.

Kapittel 10 Interpellasjoner og spørsmål

§ 66 *Interpellasjoner*

En representant som ønsker å stille en interpellasjon til regjeringen eller et regjeringsmedlem, leverer den skriftlig til Stortingets presidentskap gjennom Stortingets administrasjon. Interpellasjonen skal være kort. Presidenten bør avvise interpellasjoner om

- a) noe som faller utenfor regjeringens ansvarsområde,
- b) saker som er under behandling i komiteene,
- c) saker som det er gitt innstilling om, men som ennå ikke er behandlet av Stortinget,
- d) saker som det allerede er innlevert interpellasjon eller spørsmål til spørretimen om, og som ennå ikke er besvart.

Presidenten kan også gripe inn mot formuleringer som nevnt i § 53 tredje ledd. Godtas interpellasjonen, gir presidenten meddelelse om den til vedkommende regjeringsmedlem.

Interpellasjonen skal besvares i Stortinget så snart som mulig og senest én måned etter at den ble stilt, med mindre presidentskapet samtykker i at den blir besvart på et senere tidspunkt. Den tid Stortinget ikke er samlet om sommeren, regnes ikke med i fristen.

Ved behandlingen i Stortinget får først interpellanten ordet i høyst ti minutter til å forklare innholdet av interpellasjonen. Dersom et regjeringsmedlem erklærer at det ikke vil bli gitt noe svar på interpellasjonen, er forhandlingene slutt med det.

Blir interpellasjonen besvart, har det regjeringsmedlemmet som svarer på interpellasjonen, en taletid på inntil ti minutter. Statsministeren og andre statsråder hvis departementer er berørt av interpellasjonen, kan også svare, med samme taletid.

I den etterfølgende debatten har først interpellanten og så regjeringsmedlemmet rett til ett innlegg hver, på inntil tre minutter. Deretter kan andre representanter få ordet én gang hver, med taletid på inntil fem minutter. Til slutt har interpellanten og regjeringsmedlemmet rett til ett innlegg på inntil tre minutter hver.

Behandlingen av interpellasjonen må ikke vare lenger enn én time og 30 minutter. Den taletiden som eventuelt er brukt av statsministeren og andre statsråder enn den interpellasjonen er rettet til, teller ikke med.

Det kan ikke fremsettes forslag i tilknytning til behandlingen av en interpellasjon.

§ 67 Spørsmål til presidentskapet

Spørsmål vedrørende arbeidet i Stortinget eller vedtak av presidentskapet leveres skriftlig til Stortingets president. Spørsmålet skal være kort. Svaret bør gis snarest mulig etter at spørsmålet er levert inn.

Når spørsmålet blir behandlet, har spørseren lov til å grunngi det nærmere i inntil fem minutter. Samme taletid har det medlemmet av presidentskapet som svarer på spørsmålet, men med Stortingets samtykke kan presidenten gi vedkommende anledning til å tale i

inntil ti minutter. Dersom vedkommende medlem av presidentskapet erklærer at det ikke vil bli gitt noe svar på spørsmålet, er saken dermed ferdig.

Blir spørsmålet besvart, har spørteren og medlemmet av presidentskapet rett til å få ordet ytterligere en gang til innlegg på inntil tre minutter hver. Spørteren har da adgang til å stille et kort tilleggsspørsmål. Det kan ikke fremsettes forslag i tilknytning til et slikt spørsmål. Ingen annen må ha ordet.

Ved innledningen av behandlingen av et spørsmål etter første til tredje ledd kan forsamlingen vedta at også andre representanter enn den som har stilt spørsmålet, kan få ordet én gang i inntil tre minutter, etter første innlegg av medlemmet av presidentskapet. Til slutt kan spørteren og den som har svart, få ordet én gang til. For øvrig gjelder det som er bestemt i første til tredje ledd.

§ 68 *Spørsmål til skriftlig besvarelse*

En representant som ønsker å få skriftlig svar på et spørsmål til et regjeringsmedlem, innleverer spørsmålet skriftlig til Stortingets president gjennom Stortingets administrasjon, med påtegning om at det bes om skriftlig svar. Spørsmålet skal være kort, men kan i tillegg utdypes på inntil én A4-side. Spørsmålet skal være egenhendig underskrevet av spørteren.

Presidenten bør avvise spørsmål om noe som faller utenfor regjeringens ansvarsområde, og kan gripe inn mot formuleringer som nevnt i § 53 tredje ledd. Presidenten oversender spørsmålet til vedkommende regjeringsmedlem, som kan nekte å svare på spørsmålet.

I løpet av én kalenderuke kan en representant stille sammenlagt inntil to spørsmål til skriftlig besvarelse og spørsmål i en ordinær spørretime. Spørsmål til skriftlig besvarelse kan ikke stilles i juli måned.

Innen seks hverdager etter at spørsmålet ble oversendt fra Stortinget, skal et regjeringsmedlem gi skriftlig svar på spørsmålet til Stortingets president gjennom Stortingets administrasjon, eller meddele skriftlig hvorfor spørsmålet ikke blir besvart innen fristen og i tilfelle når det vil bli besvart, eller at det ikke vil bli besvart. Svaret bør i alminnelighet ikke være lenger enn to A4-sider. Stortingets administ-

rasjon sender svaret videre til spørderen og sørger for at spørsmål og svar blir trykt i Stortingsforhandlingene.

§ 69 *Avholdelse av spørretime*

Stortinget har i alminnelighet spørretime hver onsdag kl. 10.00, først muntlig spørretime, deretter ordinær spørretime. Presidentskapet kan beslutte at det en uke ikke skal holdes muntlig spørretime eller ordinær spørretime. I særlige tilfeller kan presidentskapet beslutte at muntlig spørretime eller ordinær spørretime skal holdes på et annet tidspunkt.

§ 70 *Muntlig spørretime*

I den muntlige spørretimen svarer regjeringsmedlemmer på spørsmål som representantene stiller muntlig. Senest mandag kl. 11.00 meddeler statsministeren til stortingspresidenten hvilke regjeringsmedlemmer som vil delta i den muntlige spørretimen samme uke, og presidenten gjør representantene kjent med dette.

Representantene kan stille korte spørsmål, begrenset til to minutter, til ett av de regjeringsmedlemmene som er til stede. En representant kan ikke stille mer enn ett hovedspørsmål i en muntlig spørretime.

Representanter som ønsker å stille spørsmål, bør melde fra om dette på forhånd til presidenten gjennom Stortingets administrasjon. Presidenten avgjør hvilke representanter som kan stille spørsmål, og i hvilken rekkefølge.

Regjeringsmedlemmene kan nekte å svare på spørsmål. Taletiden for regjeringsmedlemmets første svar etter et hovedspørsmål er to minutter, for øvrig er taletiden ett minutt. Etter svaret har spørderen rett til å få ordet én gang. Presidenten kan gi andre representanter ordet én gang om den saken som ble tatt opp i spørsmålet. Et regjeringsmedlem har rett til å få ordet etter hvert innlegg av en representant, for øvrig kan presidenten også gi ordet til øvrige regjeringsmedlemmer.

Presidenten bestemmer når en muntlig spørretime skal slutte.

§ 71 *Ordinær spørretime*

I den ordinære spørretimen svarer regjeringsmedlemmer på spørsmål som representantene har innlevert skriftlig til Stortingets president gjennom Stortingets administrasjon. Spørsmålet skal være kort. En representant kan stille ett spørsmål i en ordinær spørretime. Derksom et spørsmål må utsettes som følge av at en statstråd er bortreist, kan representanten stille to spørsmål i neste spørretime. Spørsmål til en spørretime må innleveres senest kl. 14.00 siste torsdag før spørretimen. Faller en torsdag på en høytidsdag, er innleveringsfristen kl. 14.00 siste foregående hverdag.

Presidenten bør avvise spørsmål til spørretimen om noe som faller utenfor regjeringens ansvarsområde, og om saker som det allerede er innlevert interpellasjon eller spørsmål til spørretimen om og som ennå ikke er besvart. Dessuten kan presidenten gripe inn mot formuleringer som nevnt i § 53 tredje ledd. Presidenten oversender spørsmålene til vedkommende regjeringsmedlemmer. Offentliggjøring av spørsmålene skjer gjennom Stortingets administrasjon. Regjeringsmedlemmet kan nekte å svare på et spørsmål.

De spørsmålene som skal behandles i spørretimen, mangfoldiggjøres og omdeles til representantene før spørretimen begynner. Spørkerne får ordet etter tur, og ber uten å grunngi spørsmålet, statsråden om å svare på det. Er spørreeren ikke til stede, kan en annen representant ta opp spørsmålet. Hvis det ikke skjer, regnes spørsmålet som bortfalt.

Statsrådets svar i spørretimen bør ikke vare lenger enn tre minutter. Etter at statsråden har svart, kan spørreeren og statsråden få ordet ytterligere to ganger hver til korte bemerkninger, begrenset til ett minutt, om den saken som er tatt opp i spørsmålet. Spørreeren har i den forbindelse adgang til å stille korte tillegsspørsmål. Ved innledningen av spørretimen kan presidenten bestemme at spørreeren og statsråden kan få ordet bare én gang hver etter at statsråden har svart, dersom presidenten finner dette nødvendig for at sakene på dagsordenen kan bli behandlet i løpet av den reglementsmessige tiden for formiddagsmøtet.

§ 72 *Begjæringer om dokumentinnsyn*

En representant som ønsker å be om innsyn i regjeringens og forvaltningens dokumenter, kan innlevere sin anmodning skriftlig til Stortingets president gjennom Stortingets administrasjon. Presidenten oversender anmodningen til det ansvarlige regjeringsmedlemmet, som snarest og senest innen tre dager enten skal utlevere dokumentet eller meddele skriftlig hvorfor det ikke er utlevert innen fristen, og i tilfelle når det vil bli utlevert eller hvorfor det ikke vil bli utlevert.

Regjeringsmedlemmet kan avslå anmodningen i den grad dokumentet kan unntas fra offentlighet etter offentleglova, men skal ved sin vurdering legge vekt på representantenes særskilte stilling og informasjonsbehov.

Kapittel 11 Forskjellige bestemmelser

§ 73 *Representantenes taushetsplikt*

Representantene har taushetsplikt om alle saker som behandles for lukkede dører i Stortinget. Taushetsplikten gjelder også for behandlingen av slike saker i komiteene.

Representantene har videre taushetsplikt om det som de under utøvelsen av stortingsvervet får kjennskap til om:

- a) informasjon som er gradert i henhold til sikkerhetsloven eller beskyttelsesinstruksen, og
- b) forhold av den art som er omhandlet i forvaltningsloven § 13 (noens personlige forhold, eller tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår). Reglene i forvaltningsloven §§ 13 a til 13 f gjelder tilsvarende så langt de passer.

Første gang en representant møter, skal vedkommende gi taushetserklæring etter et formular som presidentskapet har fastsatt.

§ 74 Register over representantenes verv og økonomiske interesser

Representantene skal registrere de verv og økonomiske interesser som fremgår av Reglement om register for representantenes verv og økonomiske interesser, på den måte og under de vilkårene som er beskrevet der. Det samme gjelder vararepresentanter som møter for en innvalgt representant.

§ 75 Partigrupper

Med uttrykket «partigruppe» i denne forretningsordenen forstås den representanten eller de representantene som er innvalgt fra et registrert parti som ved valget stilte liste i minst en tredjedel av fylkene.

§ 76 Orden i stortingsbygningen

Stortingets president skal ved avtale med vedkommende myndighet sørge for at det blir holdt god orden i stortingsbygningen. Innenfor de ordensreglene som gjelder for bygningen, må adgangen til tilhørerplassene være så fri som mulig.

§ 77 Fravikelse av forretningsordenen

I særlige tilfeller kan Stortinget vedta å sette enkelte bestemmelser i Stortingets forretningsorden ut av kraft. Et slikt vedtak krever to tredjedels flertall. Hvis forslaget er fremsatt av presidenten, kreves likevel bare alminnelig flertall.

Stikkordregister

- Adresser**, godkjennelse av § 63
- Advarsel** til representant § 56
- Anmodning** til regjeringen
- forslag § 30 sjettede ledd og § 40 andre ledd
 - vedtak § 14 nr. 9 tredje punktum
- Ansvarskommisjon**, Stortingets, § 14 annet ledd nr. 9 bokstav g og § 42 første ledd
- Arkiv**
- dokumenter, protokoller § 65
 - for komiteene § 28 første ledd
 - forseglede arkivsaker § 35 tredje ledd
- Avgivelsesfrist** for innstilling §§ 23, 31 og 41
- Avslutning**
- av møtet, adgang til å ta ordet ved § 52
 - av vårsesjonen § 36
- Avstemning**
- tilstedeværelse i salen under avstemning § 57
 - avstemningsmåter §§ 57 og 58
 - blanke stemmesedler § 59
 - stemmelikhet § 59
 - vanlig flertall, relativt flertall § 59
 - ved slutten av møtet § 57
- Bebudede saker** fra regjeringen § 45
- Beslutningsdyktighet**
- komiteene § 25 fjerde ledd
 - presidentskapet § 7 andre ledd
 - Stortinget § 33 annet ledd
- Bifall** § 54
- Bortvisning** av representant § 56 andre ledd
- Budsjettbehandling** § 41
- fordeling av budsjettkapitlene § 41
 - frister for avgivelse av innstillinger § 22
- Clôture** § 49 fjerde ledd
- Dagsorden** §§ 32 og 34
- Debatter**
- generelt § 49
 - antall innlegg § 49 første til tredje ledd
 - clôture § 49 fjerde ledd
 - innlegg utenfor tur § 51 annet ledd og § 52
 - kort merknad § 49 tredje ledd bokstav b, §§ 50 og 51
 - replikker § 51
 - sitater § 53
 - statsråders rettigheter § 49 tredje ledd bokstav a, §§ 50 og 55
 - talernes plikter § 53
 - talernes rekkefølge § 49
 - taletid §§ 49 og 50
- Den forberedende fullmaktskomité** § 3
- Den utvidete utenriks- og forsvarskomité** § 16
- Dokumentinnsyn**, representanters § 72
- Europautvalget** § 17

Fagkomiteene §§ 12, 13 og 14

- se også under Komiteene

Finansdebatten § 41**Finansinnstillingen § 41****Forberedende fullmaktskomité § 3****Fordeling**

- av saker til komiteene §§ 14 og 22
- omfordeling av sak § 22 sjette ledd

Forfall

- til komitémøte § 20 fjerde ledd
- til stortingsmøte § 5

Forhandlingsprotokoll

§§ 61, 62 og 65

- underskrifter § 65

Forretningsordenen

- fravikelse § 77
- godkjenning § 1
- overtredelse § 56

Forslag i tilknytning til en sak

- behandlingsmåte §§ 37 og 38
- endringsforslag § 40 første ledd
- form § 37 annet ledd
- frist for innlevering § 39
- i innstilling § 30
- om anmodning til regjeringen § 30 og § 40 annet ledd
- om lovvedtak og stortingsvedtak §§ 30 og 39

Frister

- avgivelse av innstillinger §§ 22, 23 og 41
- avslutning av vårsesjonen § 36
- budsjettbehandlingen §§ 31 og 41
- innlevering av forslag i tilknytning til en sak §§ 39 og 40

- innlevering av representantforslag § 37
- 48 timer før møtet, innstillinger gjøres tilgjengelig § 44

Fullmakter, representantenes

- forberedende fullmaktskomité §§ 1 og 3
- fullmaktskomité § 1
- godkjenning av § 1

Fullmaktskomiteen § 1**Galleriet**, adgang til § 76**Gjenopptakelse av Stortingets forhandlinger § 36****Graderte dokumenter** i komiteene § 28 annet ledd**Granskingskomisjon § 19****Grunnlovsforslag**

- behandling § 14 nr. 9
- fremsettelse § 37 første ledd
- mangfoldiggjøring og omdeling § 37 tredje ledd
- tilbaketrekking § 37 fjerde ledd

Høringer § 26

- reglement for åpne kontrollhøringer, se vedlegg

Innkalling

- til forklaring etter Grunnloven § 75 h og § 47
- til møte i komité § 20 annet ledd
- til møte i Stortinget § 32

Innstillinger

- avgitt i foregående samling § 46 tredje ledd
- avgivelsesfrist §§ 23, 31 og 41
- bortfall av § 46 tredje ledd

- form og offentliggjøring § 30
- gjøres tilgjengelig 48 timer før behandling § 44
- mindretallsforslag § 30
- muntlig innstilling § 30
- utkast til lovvedtak og utkast til stortingsvedtak § 30

Innsynsrett, Stortingets § 48 første ledd

Interpellasjoner § 66

- bortfall av § 46 fjerde ledd

Irettesettelse av representant § 56

Komiteene §§ 12, 13 og 14

- annen nestleder § 20 annet ledd
- behandler bare saker oversendt fra Stortinget § 22 syvende ledd
- beslutningsdyktighet § 25 fjerde ledd
- fortegnelse over saker i komiteene § 45 annet ledd
- frist for avgivelse av innstilling §§ 23, 31 og 41 annet ledd
- første nestleder § 20
- innkalling til møte § 20 annet ledd
- høringer § 26
- komitéreiser § 27
- konstituering § 20
- leders plikter § 28 første ledd, § 20 annet ledd annet punktum og § 23 første ledd
- medlemmer, funksjonstid §§ 11, 12 og 13
- medlemmenes møteplikt § 20 fjerde ledd
- mindretallsrettigheter § 15 annet ledd, § 23 annet ledd og § 26 annet ledd
- møter når Stortinget ikke er samlet § 20 tredje ledd
- møtene for lukkede dører § 25 annet ledd
- omfordeling av sak § 22 sjette ledd og § 31 tredje ledd

- protokoll § 28 første ledd
- registrering av dokumenter § 28 første ledd
- saksfordeling til komiteene §§ 14 og 22
- saksordfører § 24
- spesialkomiteer § 18
- spørsmål til statsråden § 24 tredje ledd

Konstituering

- komité § 20 første ledd
- storting §§ 1 og 2

Konstitusjonelt ansvar § 14 nr. 9

- fjerde punktum, § 39 første ledd og § 42

Kontrollsaker § 14 nr. 9

Kort merknad § 49 tredje ledd bokstav b, §§ 50 og 51

Kveldsmøter i Stortinget § 33

Langtidsprogram for Stortingets møter § 23 første ledd og § 31

Lovforslag

- se Forslag fremsatt i tilknytning til en sak og Representantforslag

Lukkete dører

- møter i komiteene § 25 annet ledd
- møter i Stortinget § 35

Meldinger til Stortinget

- behandlingsmåte § 38
- behandling i ny valgperiode § 46

Misforståelser § 51 annet ledd

Mishagsytring § 54

Møter i Stortinget

- berømmelse, kunngjøring §§ 32, 34 og § 41 annet ledd annet punktum
- beslutningsdyktighet § 33 annet ledd
- lukkede dører § 35
- reglementsmessig tid for møter § 33 første ledd

Møtets slutt, ta opp saker ved § 52

Navneopprop

- i Stortingets første møte i sesjonen § 1
- votering ved § 58

Nestledere i komiteene § 20 første ledd

Ny behandling av en avgjort sak § 37 femte ledd

Nye saker, behandlingsmåte § 37 første ledd og § 38

Ombudsmannsnemnda for Forsvaret og sivile vernepliktige

- meldinger fra, § 14 nr. 9 bokstav e

Orden i stortingsbygningen § 76

Ordfører, saksordfører § 24

Overbringelse av proposisjoner § 37 første ledd og § 38

Oversendelsesforslag § 38

Partigruppe § 75

Permisjon

- søknad § 5
- melding om tilbakekomst § 5

Plassering i møtesalen, representantenes § 4

Presidentene

- deltakelse i debatt § 9 tredje ledd
- disiplinær myndighet § 53 første og tredje ledd, §§ 54 og 56
- funksjonstid § 6
- ledelse av stortingsmøtene § 9
- midlertidig president §§ 8 og 9
- settepresident § 9
- stortingspresidenten §§ 6, 8 og 9
- valg av §§ 1 og 6
- visepresidentene §§ 6, 8 og 9

Presidentskapet

- medlemmer § 7
- møter i §§ 7 og 9
- beslutningsdyktighet § 7 annet ledd
- bestemmer datoene for budsjettbehandling § 41 annet ledd annet punktum
- foreslår behandlingsmåten for nye saker § 38
- innkaller til møter i Stortinget § 32
- innstilling fra § 22 sjette ledd annet punktum
- tilsyn med komiteenes arbeid § 31

Proposisjoner

- behandlingsmåte § 38
- behandling i ny valgperiode § 46
- overbringelse § 37 første ledd

Protokoller i Stortinget

- autorisasjon av § 61
- føring av protokollene §§ 35, 61 og 62
- underskrifter §§ 61 og 65

Publikumsgalleriet, adgang til § 76

Redegjørelser av regjeringens medlemmer §§ 43 og 50

Referatsaker § 38

Register for representantenes verv og økonomiske interesser § 74

Reglementsmessig tid for møter i Stortinget § 33 første ledd

Replikker § 51

Representantforslag

- behandlingsmåte §§ 37 og 38
- behandling i ny samling § 46 annet ledd
- bortfall § 46 annet ledd
- form § 37 annet ledd
- fremsettelse § 37 første ledd
- frist for innlevering § 37 første ledd
- mangfoldiggjøring og omdeling § 37 tredje ledd
- sendt regjeringen til utredning og uttalelse § 14 nr. 9 bokstav b
- tilbaketrekking § 37 fjerde ledd

Revidert nasjonalbudsjett § 41 åttende og niende ledd

Riksrett § 14 nr. 9, § 39 og § 42 første ledd

Riksrevisjonen, dokumenter fra og saker om § 14 nr. 9 bokstav c

Saker til behandling i Stortinget, liste over § 45 annet ledd

Saksordfører § 24

Sammentreden av Stortinget etter valg § 1

Sekretærer i Stortinget

- funksjoner § 61
- valg, funksjonstid §§ 1, 6, 8 og 9 annet ledd

Settepresident § 9 første ledd

Sitat

- i debatt § 53 annet ledd
- i innstilling § 30 annet ledd

Sivilombudsmannen, meldinger fra og saker om, § 14 nr. 9 bokstav d

Spørretime §§ 69, 70 og 71

Spørsmål

- fra komité til statsråd § 24 tredje ledd
- muntlig spørretime § 70
- ordinær spørretime § 71
- til skriftlig besvarelse § 68
- til presidentskapet §§ 52 og 67
- ved avslutningen av møtet § 52

Statsråder, rettigheter og plikter under debatter §§ 49, 50 og 55

Statsrådets protokoller § 14 nr. 9 bokstav a

Stemmelikhet § 59

Stemmesedler § 58 første ledd bokstav d

Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste

- meldinger fra og saker om, § 14 nr. 9 bokstav f

Stortingspresidenten

- deltakelse i debatt § 9 tredje ledd
- forfall § 8
- fullmakt når Stortinget ikke er samlet § 7 annet ledd
- funksjonstid § 6
- ikke medlem av fagkomité § 12
- leder stortingsmøtene § 9
- presidentskapets leder § 7 første ledd
- valg av §§ 1 og 6

- «**Storingsvedtak**», begrepet § 30 sjette ledd
- Særskilte komiteer** § 18
- Talere**, se under Debatt
- Talerliste** § 49 første til tredje ledd
- Taletid**
- alminnelige saker § 49 første til tredje ledd og § 50
 - debatt etter redegjørelse § 43
 - innskrenket taletid § 50
 - interpellasjoner § 66
 - spørretime §§ 70 og 71
 - spørsmål til presidentskapet § 67
 - spørsmål ved avslutningen av møte § 52
- Taushetsplikt**, representantenes § 73
- Tilbaketrekking** av forslag § 37 fjerde ledd
- Tjenestemenn**, adgang til møter for lukkede dører § 35 annet ledd
- Ukeprogram** § 34
- Underretning om vedtak** § 64
- Upassende atferd eller tale** § 53 tredje ledd
- Uten realitetsvoting**, oversendelse til regjeringen § 38 annet ledd
- Utvidete utenriks- og forsvarskomiteé** § 16
- Valg** §§ 58 og 59
- Valgkomiteen**
- medlemmer og varamedlemmer § 10
 - valg til fagkomiteene §§ 10, 12 og 13
 - valg til den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé § 16
 - valg til Europautvalget § 17
 - valg til særskilte komiteer § 18
- Varamedlem** § 16 fjerde ledd, § 17 annet ledd og § 21
- Vararepresentant**, inntreden i komité § 21
- Vedtak**
- underretning om §§ 63 og 64
 - tilbakemelding fra regjeringen § 14 nr. 9 bokstav b
- Visepresidentene**, se under Presidentene
- Voting**, se under Avstemning
- Voteringsanlegget** § 58 første ledd bokstav b
- Vårsesjonens avslutning** § 36

Forarbejder til forretningsordenen

- Innst. S. nr. 65 (1965–66), S.tid. s. 1832–1883
Innst. S. nr. 133 (1965–66), S.tid. s. 2723–2749
Innst. S. nr. 156 (1966–67), S.tid. s. 3901
Innst. S. nr. 117 (1967–68), S.tid. s. 3343–3380
Innst. S. nr. 153 (1971–72), S.tid. s. 2513
Innst. S. nr. 2 (1972–73), S.tid. s. 28–48
Innst. S. nr. 273 (1973–74), S.tid. s. 3481–3487
Innst. S. nr. 312 (1973–74), S.tid. s. 3487–3490
Innst. S. nr. 439 (1976–77), S.tid. s. 4656–4666
Innst. S. nr. 110 (1978–79), S.tid. s. 1928–1931
Innst. S. nr. 266 (1980–81), S.tid. s. 4375–4388
Innst. S. nr. 156 (1981–82), S.tid. s. 2733–2739
Innst. S. nr. 98 (1984–85), S.tid. s. 2473–2498
Innst. S. nr. 238 (1984–85), S.tid. s. 4151–4152
Innst. S. nr. 232 (1988–89), S.tid. s. 4695–4736
Innst. S. nr. 215 (1989–90), S.tid. s. 4025
Innst. S. nr. 145 (1991–92), S.tid. s. 3405–3440
Innst. S. nr. 112 (1993–94), S.tid. s. 3321–3329
Innst. S. nr. 205 (1993–94), S.tid. s. 4569–4572
Innst. S. nr. 8 (1995–96), S.tid. s. 219–256
Innst. S. nr. 211 (1995–96), S.tid. s. 3803–3808
Innst. S. nr. 246 (1995–96), S.tid. s. 4416–4426
Innst. S. nr. 298 (1995–96), S.tid. s. 4766
Innst. S. nr. 192 (1996–97), S.tid. s. 3484–3519
Innst. S. nr. 243 (1996–97), S.tid. s. 4412–4416
Innst. S. nr. 276 (1996–97), S.tid. s. 4412–4416
Innst. S. nr. 168 (1998–99), S.tid. s. 3254–3256
Innst. S. nr. 247 (1998–99), S.tid. s. 4269
Innst. S. nr. 174 (2000–2001), S.tid. s. 2263–2265
Muntlig Innst. (2000–2001), S.tid. s. 2531–2532
Innst. S. nr. 284 (2000–2001), S.tid. s. 3531–3537
Innst. S. nr. 285 (2000–2001), S.tid. s. 3530–3531
Innst. S. nr. 91 (2001–2002), S.tid. s. 1741–1744
Innst. S. nr. 187 (2002–2003), S.tid. s. 2735–2738

- Innst. S. nr. 210 (2002–2003), S.tid. s. 2969–2986
Innst. S. nr. 255 (2002–2003), S.tid. s. 3266–3270
Innst. S. nr. 188 (2004–2005), S.tid. s. 2431–2436
Innst. S. nr. 230 (2005–2006), S.tid. s. 2882
Innst. S. nr. 107 (2006–2007), S.tid. s. 2000–2008, 2023
Innst. S. nr. 264 (2006–2007), S.tid. s. 3553, 3596
Innst. S. nr. 38 (2007–2008), S.tid. s. 819–820, 833–834
Innst. S. nr. 78 (2007–2008), S.tid. s. 1477, 1483
Innst. S. nr. 72 (2008–2009), S.tid. s. 1645
Innst. S. nr. 235 (2008–2009), S.tid. s. 3150–3153
Innst. S. nr. 256 (2008–2009), S.tid. s. 3308–3311
Innst. S. nr. 288 (2008–2009), S.tid. s. 3472–3473
Innst. 61 S (2009–2010), S.tid. s. 719, 754
Innst. 358 S (2009–2010), S.tid. s. 4217, 4218, 4270
Innst. 188 S (2010–2011), S.tid. s. 2388, 2389, 2453
Innst. 199 S (2010–2011), S.tid. s. 2388, 2389, 2453
Innst. 226 S (2010–2011), S.tid. s. 2744, 2745, 2810
Innst. 318 S (2010–2011), S.tid. s. 3953, 3967, 3968
Innst. 445 S (2010–2011), S.tid. s. 5009, 5011, 5064
Innst. 446 S (2010–2011), S.tid. s. 133, 145
Innst. 165 S (2011–2012), S.tid. s. 2220, 2258, 2259
Innst. 350 S (2011–2012), S.tid. s. 3875, 3935–3948

Vedlegg

Reglement for åpne kontrollhøringer

(Vedtatt av Stortinget 11. juni 2001)

(Gjelder fra 1. januar 2002)

§ 1 Virkeområde og formål

(1) Komiteenes åpne høringer i kontroll saker skal avholdes i henhold til Stortingets forretningsorden § 26, samt etter dette reglement. Med kontroll saker menes alle saker som behandles i kontroll- og konstitusjonskomiteen, med unntak av saker som gjelder grunnlovsendring, bevilgninger og valglovgivning. I de andre komiteene gjelder reglene om kontrollhøringer når den åpne høringen har som formål å klarlegge eller vurdere et tidligere faktisk begivenhetsforløp. Samtlige komiteer kan beslutte at også andre høringer skal avholdes etter reglene for kontrollhøringer.

(2) Formålet med reglementet er å sikre Stortingets informasjonsbehov i kontroll saker og en god fremdrift i høringen, samtidig som hensynet til de innkaltes rettssikkerhet ivaretas.

§ 2 Forberedelse av høringen

(1) I henhold til forretningsordenen § 26 kan komiteen med vanlig flertall beslutte at det skal avholdes høring i en kontroll sak, og hvem som skal anmodes om å møte. Etter forretningsordenen § 15 femte ledd første punktum kan likevel en tredjedel av medlemmene i kontroll- og konstitusjonskomiteen kreve at det avholdes komitéhøring i kontroll saker. Med mindre annet er besluttet, skal høringen foregå for åpne dører. Beslutning om helt eller delvis å gjennomføre høringen for lukkede dører treffes av komiteen med vanlig flertall.

(2) Før høringen gjennomfører komiteen et særskilt saksforberedende møte. Komiteen bør gjennomgå de problemstillinger som ønskes belyst, med sikte på å gjøre utspørringen mest mulig effektiv. Videre bør det fastsettes en fremdriftsplan for høringen.

(3) Under det saksforberedende møtet beslutter komiteen om det skal velges hovedutspørrere under høringen, og hvem dette i tilfelle skal være, jf. § 4 tredje ledd.

§ 3 *Den innkaltes stilling*

(1) De som anmodes om å møte til høring, skal varsles i så god tid som mulig. Anmodningen skal angi den sak eller de saker komiteen ønsker forklaring om. Kopi av dette reglement skal vedlegges. Det skal videre opplyses om hvilke medier som vil ha anledning til å være til stede, og om det skal tas referat. De som møter skal ha tilgang til komiteens saksdokumenter med mindre regler om taushetsplikt tilsier annet.

(2) De innkalte møter frivillig, og avgjør selv om de vil besvare komiteens spørsmål. Dersom et spørsmål ikke kan besvares uten å røpe opplysninger undergitt taushetsplikt, bør den innkalte gjøre komiteen oppmerksom på dette. Den innkalte kan anmode komiteen om å få avgi forklaring helt eller delvis for lukkede dører. Dersom det fremsettes slik anmodning, skal komiteen avbryte høringen, og behandle spørsmålet i lukket møte.

(3) Den innkalte skal ha adgang til å medbringe en bisitter. Flere bisittere kan medbringes, med mindre komiteen motsetter seg dette. Den innkalte har rett til å konferere med sin bisitter før svar avgis. Dersom møteleder gir adgang til dette, kan bisitteren supplere forklaringen.

§ 4 *Gjennomføringen av høringen*

(1) Komitéleder skal innledningsvis orientere om temaet for høringen og de prosedyrer som gjelder. Komitéleder har ansvaret for å fordele ordet mellom komitémedlemmene og for at høringen gjennomføres i henhold til forretningsordenen § 26 og dette reglement. Når komitélederen skal stille spørsmål, bør møteledelsen overlates til første nestleder, eventuelt annen nestleder. Møtelederen skal påse at spørsmålene holder seg innenfor det tema som er angitt, og at den innkaltes rettssikkerhet ivaretas.

(2) Før komiteen starter sin utspørring, skal den innkalte gis inntil

10 minutter til å gi sin versjon av saken. Etter at utspørringen er over, skal den innkalte gis inntil 5 minutter til å sammenfatte saken. Møteleder kan utvide den innkaltes taletid i den grad det anses nødvendig for sakens opplysning.

(3) Under utspørringen kan saksordføreren og to andre av komiteens medlemmer gis særskilt tid til å stille spørsmål. Valget av hovedutspørrere bør skje ut fra hensynet til å få saken allsidig belyst. Dersom det er valgt hovedutspørrere, kan de andre medlemmene av komiteen kreve inntil 10 minutter, svar inkludert.

(4) Høringen innledes med at saksordfører stiller sine spørsmål, etterfulgt eventuelt av de to andre særskilte utspørrerne. Deretter får komiteens øvrige medlemmer ordet til spørsmål i henhold til den rekkefølge som er vanlig ved Stortingets debatter.

(5) Møteleder kan åpne for korte og direkte oppfølgende spørsmål fra andre av komiteens medlemmer. Slike oppfølgingsspørsmål inngår ikke i den tilmålte tid etter tredje ledd. Det gis videre anledning til en kort avsluttende spørreunde, innledet av saksordfører, etterfulgt av hovedutspørrerne og de øvrige medlemmene.

(6) Meningsutveksling mellom komiteens medlemmer skal ikke finne sted under høringen. Medlemmene skal heller ikke kommentere de svar som avgis, annet enn der dette inngår som en naturlig del av et oppfølgingsspørsmål. Upassende eller fornærmelig atferd eller spørsmål er ikke tillatt. Dette skal påtales av møteleder.

(7) Etter forretningsordenen § 26 fjerde ledd kan et medlem av komiteen kreve at høringen avbrytes, for at komiteen skal behandle den videre fremdrift, herunder forslag om at høringen skal avsluttes eller fortsette for lukkede dører. Komiteen kan bare motta taushetsbelagte opplysninger for lukkede dører. Under en åpen høring må komiteens medlemmer ikke gjengi eller vise til opplysninger underlagt lov- eller instruksfestet taushetsplikt.

§ 5 Høring av embets- og tjenestemenn

(1) Komiteen kan anmode embets- og tjenestemenn om å møte til høring. Dersom det gjelder ansatte i et departement, skal anmodningen rettes til den ansvarlige statsråd, som da har adgang til å være til stede under høringen. Alle spørsmål stilles til statsråden, som velger

hvem som skal svare. Dersom det av særskilte grunner anses nødvendig, kan komiteen etter egen behandling i lukket møte likevel bestemme at spørsmål skal stilles direkte til den innkalte embets- eller tjenestemann.

(2) Embets- og tjenestemenn i de ytre etater kan anmodes direkte om å møte til høring. I slike tilfelle skal den ansvarlige statsråd varsles, og gis adgang til å være til stede. Spørsmål stilles direkte til den innkalte, men statsråden skal gis adgang til å supplere forklaringen.

(3) Ved utspørring av embets- og tjenestemenn plikter komiteen å ta hensyn til de lojalitetsforpliktelser som eksisterer innad i forvaltningen, og mellom embetsverk og statsråd. Møteleder skal påse at dette respekteres.

Grunnloven

Innholdsregister til någjeldende grunnlov

A. Om Statsformen

Rikets selvstendighet og udelelighet. Regjeringsformen	§ 1
Den offentlige religion	§ 2

B. Om den utøvende makt. Kongen og den kongelige familie

Den utøvende makt	§ 3
Kongens religion og hans beskyttelse av denne	§ 4
Kongens person er fredhellig. Ansvarligheten påligger hans råd	§ 5
Arvefølgen. Kunningjoring av prinsesse- eller prinsefødsler	§ 6
Valg av tronfølger	§ 7
Kongens myndighetsalder	§ 8
Kongens edsavleggelse	§ 9
Kongens bopel. Kongen må ikke motta annen krone uten Stortingets samtykke	§ 11
Kongen velger selv sitt statsråd	§ 12
Rikets styre under Kongens reiser innen riket	§ 13
Kongen anordner offentlig kirke- og gudstjeneste	§ 16
Kongens rett til å gi provisoriske anordninger	§ 17
Innkrevning av skatter og avgifter	§ 18
Styre av statens eiendommer	§ 19
Kongens benådningsrett	§ 20
Utnevnelse av embetsmenn. Deres edsavleggelse	§ 21
Embetsmenns avskjedigelse. Suspensjon	§ 22
Meddelelse av ordener. Ingen ny adel	§ 23
Kongen velger og avskjediger sine hofftjenere	§ 24
Kongen er Forsvarets øverstbefalende. Landevernet og linjen	§ 25
Kongens rett til å begynne krig. Leder av utenriksvesenet. Traktatens godkjennelse av Stortinget	§ 26
Statsrådets medlemmers plikt til å delta i statsråd. Statsrådets beslutnings- dyktighet. Behandlingen av kirkelige saker	§ 27
Sakers behandling i statsråd	§ 28
Statsråders forfall. Oppnevning av midlertidige statsråder	§ 29
Protokoll i statsrådet. Diplomatiske sakers behandling. Militære kommandosaker. Statsråds ansvar	§ 30
Kontrasignering av Kongens beslutninger	§ 31
Beslutninger av regjeringen i Kongens navn under Kongens fravær	§ 32
Kronprinsen. Prinser og prinsesser	§ 34
Tronarvingens rett til sete i statsrådet	§ 35
Adgangen for prinsesse eller prins til å gifte seg eller motta annen krone. Tap av retten til tronen	§ 36

Prinsenes og prinsessenes ansvarlighet	§ 37
Innkallelse av Stortinget ved Kongens død	§ 39
Rikets bestyrelse under Kongens mindreårighet	§ 40
Rikets bestyrelse under Kongens fravær fra riket eller sykdom	§ 41
Valg av formyndere for den umyndige Konge	§ 43
Prinsessens eller prinsens edsavleggelse, når hun eller han første gang skal forestå regjeringen	§ 44
Regnskap for Konge og storting etter endt statsstyre	§ 45
Høyesteretts plikt til å sammenkalle Stortinget	§ 46
Den umyndige Konges oppdragelse	§ 47
Kongevalg når den gamle kongestamme er utdødd. Rikets midlertidige styre	§ 48

C. Om borgerrett og den lovgivende makt

Folket har den lovgivende makt	§ 49
Stemmeberettigede	§ 50
Manntallsførselen	§ 51
Tap av stemmerett	§ 53
Storingsvalg hvert fjerde år	§ 54
Valgenes gjennomføring. Stemmerettstviser	§ 55
Representantenes antall. Valgdistriktene og antall representanter fra hvert distrikt	§ 57
Valgting. Direkte valg	§ 58
Forholdstallsvalg	§ 59
Stemme uten personlig fram møte	§ 60
Betingelser for valgbarhet	§ 61
Tjenestemenn som er utelukket fra valg. Sittende statsråder møter ikke som representanter	§ 62
Plikten til å motta valg	§ 63
Fullmaktene bedømmes av Stortinget	§ 64
Representantenes godtgjørelse	§ 65
Representantenes ansvarsfrihet. Forretningsorden	§ 66
Stortinget	§ 67
Stortingets sammentreden	§ 68
Sammenkalling av Stortinget når det ikke er samlet	§ 69
Medlemmenes funksjonstid	§ 71
Presidenter og sekretærer. Beslutningsdyktig flertall	§ 73
Stortingets åpning. Statsråders adgang til forhandlingene	§ 74
Stortingets forretningsområde	§ 75
Stortingets behandling av lovforslag	§ 76
Bifalte lover sendes til Kongen	§ 77
Kongens sanksjonsrett	§ 78
Lovbeslutninger uten Kongens sanksjon	§ 79

Stortinget bestemmer selv samlingstidens lengde. Lovbeslutninger som ikke er sanksjonert, anses forkastet	§ 80
Lovers utferdigelse	§ 81
Stortinget kan innhente Høyesteretts betenkning	§ 83
Stortingets forhandlinger. Åpne og hemmelige møter	§ 84
Forstyrrelse av Stortingets frihet og sikkerhet	§ 85

D. Om den dømmende makt

Riksretten. Sammensetning og funksjon	§ 86
Anklagedes utskyttningsrett. Dommernes antall	§ 87
Høyesterett	§ 88
Høyesteretts dom kan ikke påankes	§ 90
Høyesterettsdommeres alder	§ 91

E. Alminnelige bestemmelser

Betingelser for utnevning til statens embeter	§ 92
Inngåelse av avtaler om tilslutning til internasjonale organisasjoner	§ 93
Utgivelse av ny sivil og kriminal lovbok	§ 94
Forbud mot løyvebrev om unntak fra loven, fritakelse for sivil arrest, utsettelse med betaling av gjeld mv.	§ 95
Forbud mot å dømme uten etter lov og straffe uten etter dom. Forbud mot tortur	§ 96
Forbud mot å gi lover tilbakevirkende kraft	§ 97
Sportler	§ 98
Forbud mot vilkårlig fengsling. Anvendelse av militær makt mot statens borgere	§ 99
Ytringsfrihet	§ 100
Innskrenkninger i næringsfriheten	§ 101
Forbud mot husundersøkelse	§ 102
Forbud mot fristed for konkursskyldnere	§ 103
Forbud mot konfiskasjon av jord- og bos-lodd som straff	§ 104
Erstatning ved ekspropriasjon	§ 105
Inntekter av det benefiserte gods	§ 106
Odelsretten. Åsetesretten	§ 107
Forbud mot nye grevskaper, fideikommissar mv.	§ 108
Alminnelig verneplikt	§ 109
Retten til arbeid, samenes rettigheter, miljøvern, menneskerettigheter	§ 110
Det norske flagget	§ 111
Grunnlovsendringer	§ 112

Stikkordregister	side 90
------------------------	---------

Kongeriget Norges Grundlov*

A

Om Statsformen

§ 1

Kongeriget Norge er et frit, selvstændigt, udeleligt og uafhængigt Rige. Dets Regjeringsform er indskrænket og arvelig monarkisk.

§ 2

Værdigrundlaget forbliver vor kristne og humanistiske Arv. Denne Grundlov skal sikre Demokratiet, Retsstaten og Menneskerettighederne.

B

Om den udøvende Magt, om Kongen og den kongelige Familie og om religionen

§ 3

Den udøvende Magt er hos Kongen, eller hos Dronningen hvis hun har erhvervet Kronen efter Reglerne i § 6 eller § 7 eller § 48 i denne Grundlov. Naar den udøvende Magt saaledes er hos Dronningen, har hun alle de Rettigheder og Pligter som ifølge denne Grundlov og Landets Love indehaves af Kongen.

§ 4

Kongen skal stedse bekjende sig til den evangelisk-lutherske Religion.

§ 5

Kongens Person er hellig; han kan ikke lastes, eller anklages. Ansvarligheden paaligger hans Raad.

* Slik som den lyder etter de av Stortinget i 2011–2012 foretatte grunnlovsendringer.

§ 6

Arvefølgen er lineal, saaledes at kun i lovligt Ægteskab født Barn af Dronning eller Konge, eller af en som selv er arveberettiget, kan arve, og at den nærmere Linje gaar foran den fjernere og den ældre i Linjen foran den yngre.

Blandt Arveberettigede regnes ogsaa den Ufødte, der strax indtager sit tilbørlige Sted i Arvelinjen, naar hun eller han fødes til Verden.

Dog tilkommer Arveret ikke nogen som ikke er født i ret nedstigende Linje fra den sidst regierende Dronning eller Konge eller dennes Søster eller Broder, eller selv er dennes Søster eller Broder.

Naar en til Norges Krone arveberettiget Prinsesse eller Prins fødes, skal hendes eller hans Navn og Fødselstid tilkjendegives førsteholdende Storting og antegnes i dets Protokol.

For dem som ere fødte tidligere end Aaret 1971, gjælder dog denne Grundlovs § 6 saaledes som den blev vedtagen den 18de November 1905. For dem som ere fødte tidligere end Aaret 1990 gjælder ligevel at Mand gaar foran Kvinde.

§ 7

Er ingen arveberettiget Prinsesse eller Prins til, kan Kongen foreslaa sin Efterfølger for Stortinget, der har Ret til at bestemme Valget, hvis Kongens Forslag ikke bifaldes.

§ 8

Kongens Myndighetsalder fastsættes ved Lov.

Saasart Kongen har opnaaet den lovbestemte Alder, erklærer han sig offentligen at være myndig.

§ 9

Saasart Kongen, som myndig, tiltræder Regjeringen, aflægger han for Stortinget følgende Ed: «Jeg lover og sværger, at ville regjere Kongeriget Norge i Overensstemmelse med dets Konstitution og Love; saasandt hjælpe mig Gud den Almægtige og Alvidende!»

Er intet Storthing paa den Tid samlet, nedlægges Eden skriftlig i Statsraadet, og gjentages høitideligen af Kongen paa første Storthing.

§ 10

(Opphevet ved beslutn. 14 mars 1908.)

§ 11

Kongen skal bo inden Riget og maa ikke uden Storthingets Samtykke opholde sig udenfor Riget længere end sex Maaneder ad Gangen, medmindre han for sin Person vil have tabt Ret til Kronen.

Kongen maa ikke modtage nogen anden Krone eller Regjering uden Storthingets Samtykke, hvortil to Trediedele af Stemmerne udfordres.

§ 12

Kongen vælger selv et Raad af stemmeberettigede norske Borgere. Dette Raad skal bestaa af en Statsminister og i det mindste syv andre Medlemmer.

Kongen fordelar Forretningerne iblandt Statsraadets Medlemmer saaledes, som han det for tjenligt eragter. Til at tage Sæde i Statsraadet kan Kongen ved overordentlige Leiligheder, foruden Statsraadets sædvanlige Medlemmer, tilkalde andre norske Borgere, kun ingen Medlemmer af Storthinget.

Ægtefæller, Forældre og Børn eller to Søkende maa ei paa samme Tid have Sæde i Statsraadet.

§ 13

Under Kongens Reiser inden Riget kan han overdrage Rigets Bestyrelse til Statsraadet. Dette skal føre Regjeringen i Kongens Navn og paa hans Vegne. Det skal ubrødelig efterleve, saavel denne Grundlovs Bestemmelser, som de særskilte dermed overensstemmende Forskrifter, som Kongen i Instruktion meddelar.

Forretningerne afgjøres ved Stemmegivning, hvorved, i Tilfælde at Stemmerne ere lige, Statsministeren eller, i dennes Fraværelse, det

første af de tilstedeværende Medlemmer af Statsraadet har tvende Stemmer.

Om de Sager, som Statsraadet saaledes afgjør, har det at give Indberetning til Kongen.

§ 14

Kongen kan beskikke Statssekretærer til at bistaa Statsraadets Medlemmer under Udførelsen af deres Forretninger udenfor Statsraadet. Den enkelte Statssekretær handler paa Vegne af det Medlem af Statsraadet, til hvem han er knyttet, i den Udstrækning Vedkommende bestemmer.

§ 15

Enhver, som har Sæde i Statsraadet, er pligtig til at indlevere sin Ansøgning om Afsked, efter at Stortinget har fattet Beslutning om Mistillid til vedkommende Statsraad alene eller til det samlede Statsraad.

Kongen er forbunden at indvilge slig Ansøgning om Afsked.

Naar Stortinget har fattet Beslutning om Mistillid, kunne bare de Forretninger udføres, som ere nødvendige for en forsvarlig Embedsførsel.

§ 16

Alle Indvaanere af Riget have fri Religionsøvelse. Den norske Kirke, en evangelisk-luthersk Kirke, forbliver Norges Folkekirke og understøttes som saadan af Staten. Nærmere Bestemmelser om dens Ordning fastsættes ved Lov. Alle Tros- og Livssynssamfund skulle understøttes paa lige Linje.

§ 17

Kongen kan give og ophæve Anordninger, der angaa Handel, Told, Næringsveie og Politi; dog maa de ikke stride mot Konstitutionen og de (saaledes som efterfølgende §§ 76, 77, 78 og 79 bestemme) af Stortinget givne Love. De gjælde provisorisk til næste Storting.

§ 18

Kongen lader i Almindelighed indkræve de Skatter, og Afgifter, som Storthinget paalægger.

§ 19

Kongen vaager over, at Statens Eiendomme og Regalier anvendes og bestyres paa den af Storthinget bestemte og for Almenvæsenet nyttigste Maade.

§ 20

Kongen har Ret til i Statsraadet at benaade Forbrydere, efterat Dom er falden. Forbryderen har Valget, om han vil modtage Kongens Naade, eller underkaste sig den ham tildømte Straf.

I de Sager som af Storthinget foranstaltes anlagte for Rigsretten, kan ingen anden Benaadning, end Fritagelse for idømt Livsstraf, finde Sted, medmindre Storthinget har givet sit Samtykke dertil.

§ 21

Kongen vælger og beskikker, efter at have hørt sit Statsraad, alle civile og militære Embedsmænd. Disse skulle, før Beskikkelse finder Sted, sværge eller, hvis de ved Lov ere fritagne for Edsaflæggelse, høitideligen tilsige Konstitutionen og Kongen Lydighed og Troskab; dog kunne de Embedsmænd der ei ere norske Borgere, ved Lov fritages for denne Pligt. De kongelige Prinser maa ei beklæde civile Embeder.

§ 22

Statsministeren og de øvrige Statsraadets Medlemmer samt Statssekretærene kunne, uden foregaaende Dom, afskediges af Kongen, efterat han derom har hørt Statsraadets Betænkning. Det samme gjælder for de Embedsmænd, som ere ansatte ved Statsraadets Kontorer eller ved Diplomatiets eller Konsulatvæsenet, civile Overøvrigheds-Personer, Regimenters og andre militære Korpseres Chefer, Komman-

danter i Fæstninger og Høistbefalende paa Krigsskibe. Hvorvidt Pension bør tilstaaes de saaledes afskedigede Embedsmænd, afgjøres af det næste Storting. Imidlertid nyde de to Trediedele af deres forhen havte Gage.

Andre Embedsmænd kunne ikkun suspenderes af Kongen, og skulle da strax tiltales for Domstolene, men de maa ei, uden efter Dom, afsættes, ei heller, mod deres Vilje, forflyttes.

Alle Embedsmænd kunne, uden foregaaende Dom, afskediges, naar de have naaet en ved Lov fastsat Aldersgrænse. Det kan bestemmes ved Lov at visse Embedsmænd, der ei ere Dommere, kunne udnevnes paa Aaremaal.

§ 23

Kongen kan meddele Ordener til hvem han for godt befinder, til Belønning for udmærkede Fortjenester, der offentligen maa kundgjøres; men ei anden Rang og Titel, end den, ethvert Embede medfører. Ordenen fritager Ingen for Statsborgernes fælles Pligter og Byrder, ei heller medfører den fortrinlig Adgang til Statens Embeder. Embedsmænd, som i Naade afskediges, beholde deres havte Embeders Titel og Rang. Dette gjælder dog ikke Statsraadets Medlemmer eller Statssekretærene.

Ingen personlige, eller blandede, arvelige Forrettigheder maa tilstaaes Nogen for Eftertiden.

§ 24

Kongen vælger og afskediger, efter eget Godtbefindende, sin Hofstat og sine Hofbetjente.

§ 25

Kongen har høieste Befaling over Rigets Land- og Sømagt. Den maa ikke forøges eller formindskes, uden Stortingets Samtykke. Den maa ikke overlades i fremmede Magters Tjeneste, og ingen fremmede Magters Krigsfolk, undtagen Hjælpetropper imod fiendtligt Overfald, maa inddrages i Riget uden Stortingets Samtykke.

Landeværnet og de øvrige Tropper, som ikke til Linjetropper

kunne henregnes, maa aldrig, uden Storthingets Samtykke, bruges udenfor Rigets Grænser.

§ 26

Kongen har Ret til at sammenkalde Tropper, begynde Krig til Landets Forsvar og slutte Fred, indgaa og ophæve Forbund, sende og modtage Gesandter.

Traktater angaaende Sager af særlig Vigtighed og i alle Tilfælde Traktater hvis Iværksættelse efter Konstitutionen nødvendiggjør en ny Lov eller Storthingsbeslutning, blive først bindende, naar Storthinget har givet sit Samtykke dertil.

§ 27

Alle Statsraadets Medlemmer skulle, naar de ikke have lovligt Forfald, være nærværende i Statsraadet, og maa ingen Beslutning tages der, naar ikke over det halve Antal Medlemmer ere tilstede.

§ 28

Forestillinger om Embeders Besættelse og andre Sager af Vigtighed skulle foredrages i Statsraadet af det Medlem, til hvis Fag de høre, og Sagerne af ham expederes overensstemmende med den, i Statsraadet, fattede Beslutning. Dog kunne egentlige militære Kommando-Sager i saadan Udstrækning, som Kongen bestemmer, undtages fra Behandling i Statsraad.

§ 29

Forbyder lovligt Forfald en Statsraad at møde og foredrage de Sager som henhøre under hans Fag, skulle disse foredrages af en anden Statsraad, som Kongen dertil konstituerer.

Hindres saa mange ved lovligt Forfald fra at møde, at ikke flere end Halvparten af det bestemte Antal Medlemmer ere tilstede, skulle andre Mænd eller Kvinder i fornødent Antal konstitueres til at tage Sæde i Statsraadet.

§ 30

I Statsraadet føres Protokol over alle de Sager, som der forhandles. De diplomatiske Sager, som i Statsraadet besluttet hemmeligholdte, indføres i en egen Protokol. Paa samme Maade forholdes med de militære Kommando-Sager, som i Statsraadet besluttet hemmeligholdte.

Enhver, som har Sæde i Statsraadet, er pligtig til med Frimodighed at sige sin Mening, hvilken Kongen er forbunden at høre. Men det er denne forbeholdt at fatte Beslutning efter sit eget Omdømme.

Finder noget Medlem af Statsraadet, at Kongens Beslutning er stridende mod Statsformen eller Rigets Love, er det Pligt at gjøre kraftige Forestillinger derimod samt at tilføie sin Mening i Protokollen. Den der ikke saaledes har protesteret, ansees at have været enig med Kongen, og er ansvarlig derfor, saaledes som siden bestemmes, og kan af Storthinget sættes under Tiltale for Rigsretten.

§ 31

Alle af Kongen udfærdigede Beslutninger skulle, for at blive gyldige, kontrasigneres. I militære Kommando-Sager kontrasigneres Beslutningerne af den, som har foredraget Sagerne, men ellers af Statsministeren eller, om han ikke har været tilstede, af det første af Statsraadets tilstedeværende Medlemmer.

§ 32

De Beslutninger, som tages af Regjeringen under Kongens Fraværelse, udfærdiges i Kongens Navn og undertegnes af Statsraadet.

§ 33

(Opphevet ved beslutn. 12 aug (24 okt) 1908.)

§ 34

Kongen giver Bestemmelser om Titler for dem som til Kronen ere arveberettigede.

§ 35

Saasnart Tronarvingen har fyldt sit 18de Aar, er hun eller han berettiget til at tage Sæde i Statsraadet, dog uden Stemme eller Ansvar.

§ 36

En til Norges Krone arveberettiget Prinsesse eller Prins maa ei gifte sig uden Kongens Tilladelse. Ei heller maa hun eller han modtage nogen anden Krone eller Regjering uden Kongens og Storthingets Samtykke; til Storthingets Samtykke udfordres to Trediedele af Stemmerne.

Handler hun eller han herimod, taber Vedkommende saavel som Efterkommerne Retten til Norges Trone.

§ 37

De kongelige Prinser og Prinsesser skulle, for deres Personer, ikke svare for Andre end Kongen, eller hvem han, til Dommer over dem, forordner.

§ 38

(Opphevet ved beslutn. 18 nov 1905.)

§ 39

Dør Kongen og Tronfølgeren endnu er umyndig, skal Statsraadet strax udstede Indkaldelse af Storthinget.

§ 40

Indtil Storthinget er forsamlet og har anordnet Regjeringen under Kongens Mindreaarighed, forestaar Statsraadet Rigets Bestyrelse, med Iagttagelse af Grundloven.

§ 41

Er Kongen fraværende fra Riget uden at være i Feldt, eller er han saa syg, at han ikke kan varetage Regjeringen, skal den til Tronen

nærmest Arveberettigede, saafremt han har opnaaet den for Kongen fastsatte Myndighedsalder, forestaa Regjeringen som Kongemagtens midlertidige Udøver. I modsat Fald forestaar Statsraadet Rigets Bestyrelse.

§ 42

(Opphevet ved beslutn. 18 nov 1905.)

§ 43

Valget af Formyndere, som skulle bestyre Regjeringen for den umyndige Konge, skal foretages af Stortinget.

§ 44

Den Prinsesse eller Prins, som i de udi § 41 anførte Tilfælde forestaar Regjeringen, skal for Stortinget skriftlig aflægge følgende Ed: «Jeg lover og sværger at ville forestaa Regjeringen i Overensstemmelse med Konstitutionen og Lovene, saa sandt hjælpe mig Gud den Almægtige og Alvidende!».

Holdes ei Stortinget paa den Tid, nedlægges Eden i Statsraadet, og tilstilles siden næste Storting.

Den Prinsesse eller Prins, som een Gang har aflagt Eden, gjentager den ikke senere.

§ 45

Saasnart deres Statsstyrelse ophører, skulle de aflægge Kongen og Stortinget Regnskab for samme.

§ 46

Efterlade Vedkommende, i Overensstemmelse med § 39, strax at sammenkalde Stortinget, da paa ligger det Høiesteret, som en ubetinget Pligt, saasnart fire Uger ere forløbne, at foranstalte denne Sammenkaldelse.

§ 47

Bestyrelsen af den umyndige Konges Opdragelse bør, hvis begge Forældrene ere døde, og ingen af dem derom har efterladt nogen skriftlig Bestemmelse, fastsættes af Storthinget.

§ 48

Er Kongestammen uddød, og ingen Tronfølger udkaaret, da skal en ny Dronning eller Konge vælges af Storthinget. Imidlertid forholdes med den udøvende Magt efter 40de §.

C

Om Borgerret og den lovgivende Magt

§ 49

Folket udøver den lovgivende Magt ved Storthinget.

§ 50

Stemmeberettigede ved Storthingsvalg ere de norske Borgere, Mænd og Kvinder, som senest i det Aar, Valgthinget holdes, have fyldt 18 Aar.

I hvilken Udstrækning dog norske Borgere, som paa Valgdagen ere bosatte udenfor Riget men opfylde foranstaaende Betingelser, ere stemmeberettigede, fastsættes ved Lov.

Regler om Stemmeret for ellers stemmeberettigede Personer som paa Valgdagen aabenbart lide af alvorlig sjælelig Svækkelse eller nedsat Bevidsthed, kunne fastsættes ved Lov.

§ 51

Regler om Mandtalsførselen og om de Stemmeberettigedes Indførsel i Mandtallet fastsættes ved lov.

§ 52

(Opphevet ved grlbest. 26 okt 1954.)

§ 53

Stemmeret tabes:

- a. ved Domfældelse for strafbare Handlinger overensstemmende med, hvad derom i Lov bestemmes;
- b. ved at gaa i fremmed Magts Tjeneste uden Regjeringens Samtykke.

§ 54

Valgthingene holdes hvert fjerde Aar. De skulle være tilendebragte inden September Maanedes Udgang.

§ 55

Valgthingene bestyres paa den Maade, som ved Lov fastsættes. Stridigheder om Stemmeret afgjøres af Valgstyret, hvis Kjendelse kan indankes for Stortinget.

§ 56

(Opphevet ved grlbest. 23 mars 1972.)

§ 57

Det Antal Storthingsrepræsentanter, som bliver at vælge, bestemmes til 169.

Riget inddeles i 19 Valgdistrikter.

150 af Storthingsrepræsentanterne blive at vælge som Distriktsrepræsentanter og de øvrige 19 som Udjævningsrepræsentanter.

Ethvert Valgdistrikt skal have 1 Udjævningsmandat.

Det Antal Storthingsrepræsentanter, som bliver at vælge fra hvert Valgdistrikt, bestemmes paa Grundlag af en Beregning af Forholdet mellem hvert Distrikts Antal Indvaanere samt Areal, og det hele Riges Antal Indvaanere samt Areal, naar hver Indvaaner giver 1 Point og hver Kvadratkilometer giver 1,8 Point. Beregningen bliver at foretage hvert ottende Aar.

Nærmere Bestemmelser om Rigets Inddeling i Valgdistrikter og Storthingsmandaternes Fordeling paa Valgdistrikterne fastsættes ved Lov.

§ 58

Valgthingene afholdes særskilt for hver Kommune. Paa Valgthingene stemmes der direkte paa Storthingsrepræsentanter med Varamænd for det hele Valgdistrikt.

§ 59

Valget af Distriktsrepræsentanter foregaar som Forholdstalsvalg, og Mandaterne fordeles mellem Partierne efter nedenstaaende Regler.

De sammenlagte Stemmetal for hvert Parti inden de enkelte Valgdistrikter blive at dele med 1,4; 3; 5 og 7 og saaledes videre indtil Stemmetalet er delt saa mange Gange som det Antal Mandater vedkommende Parti kan forventes at faa. Det Parti, der efter det Foranstaaende faar den største Kvotient, tildeles det første Mandat, medens det næste Mandat tilfalder det Parti, der har den næst største Kvotient, og saaledes videre, indtil alle Mandater ere fordelede.

Listeforbund er ikke tilladt.

Udjævningsmandaterne fordeles mellem de i Udjævning deltagende Partier paa Grundlag af Forholdet mellem de sammenlagte Stemmetal for de enkelte Partier i det hele Rige i det Øiemed at opnaa størst mulig Forholdsmæssighed Partierne imellem. Ved en tilsvarende Anvendelse for det hele Rige og for de i Udjævningen deltagende Partier af Reglerne om Fordelingen af Distriktsmandaterne angives, hvor mange Storthingsmandater hvert Parti ialt skal have. Partierne faar sig derefter tildelt saa mange Udjævningsmandater, at de tilsammen med de allerede tildelede Distriktsmandater udgjøre et saa stort Antal Storthingsmandater som vedkommende Parti efter den foranstaaende Angivelse skal have. Har et Parti allerede ved Fordelingen af Distriktsmandaterne faaet et større Antal Mandater, end hvad det efter foranstaaende Angivelse skal have, skal der foretages ny Fordeling af Udjævningsmandaterne udelukkende mellem de øvrige Partier, saaledes at der bortsees fra det Stemmetal og de Distriktsmandater, som det først nævnte Parti har opnaaet.

Intet Parti kan tildeles noget Udjævningsmandat medmindre det har faaet mindst 4 Procent af det samlede Stemmetal for det hele Rige.

Nærmere Bestemmelser om Fordelingen af Partiernes Udjævningsmandater paa Valgdistrikterne fastsættes ved Lov.

§ 60

Hvorvidt og under hvilke Former de Stemmeberettigede kunne afgive deres Stemmesedler uden personligt Fremmøde paa Valgthingene bestemmes ved Lov.

§ 61

Ingen kan vælges til Repræsentant uden at være stemmeberettiget.

§ 62

De Tjenestemænd, der ere ansatte ved Statsraadets Kontorer, Statssekretærene og de politiske Raadgivere dog undtagne, kunne ikke vælges til Repræsentanter. Det samme gjælder Høiesterets Medlemmer, og Tjenestemænd, der ere ansatte ved Diplomatiets eller Konsulatvæsenet.

Statsraadets Medlemmer kunne ikke møde paa Stortinget som Repræsentanter, saalænge de have Sæde i Statsraadet. Ei heller kunne Statssekretærene møde som Repræsentanter, saalænge de beklæde deres Embeder, og de politiske Raadgivere ved Statsraadets Kontorer kunne ikke møde paa Stortinget, saalænge de indehave deres Stillinger.

§ 63

Enhver, som vælges til Repræsentant, er pligtig til at modtage Valget, medmindre:

- a. Han er valgt udenfor det Valgdistrikt, indenfor hvilket han er stemmeberettiget.
- b. Han har mødt som Repræsentant paa alle Storting efter forrige Valg.

- c. (Opphevet ved grlbest. 3. mars 2006 nr. 270.)
- d. Han er Medlem af et politisk Parti, og han er valgt paa en Valgliste der ikke udgaar fra dette Parti.

Regler for inden hvilken Tid og paa hvilken Maade den som har Ret til at negte Valg, skal gjøre denne Ret gjældende, fastsættes ved Lov.

Det skal ligeledes ved Lov bestemmes, inden hvilken Tid og paa hvilken Maade En, som vælges til Repræsentant for to eller flere Valgdistrikter, skal afgive Erklæring om, hvilket Valg han vil modtage.

§ 64

De valgte Repræsentanter forsynes med Fuldmagter, hvis Lovlighed bedømmes af Stortinget.

§ 65

Enhver Repræsentant og indkaldt Varamand erhoder af Statskassen Godtgjørelse bestemt ved Lov for Reiseomkostninger til og fra Stortinget og fra Stortinget til sit Hjem og tilbage igjen under Frier af mindst 14 Dages Varighed.

Desuden tilkommer han Godtgjørelse ligeledes bestemt ved Lov for Deltagelse i Stortinget.

§ 66

Repræsentanterne ere paa deres Reise til og fra Stortinget, samt under deres Ophold der, befriede fra personlig Hefvelse, medmindre de gribes i offentlige Forbrydelser, ei heller kunne de udenfor Stortingets Forsamlinger drages til Ansvar for deres der ytrede Meninger. Efter den der vedtagne Orden er Enhver pligtig at rette sig.

§ 67

De paa forestaaende Maade valgte Repræsentanter udgjøre Kongeriget Norges Storting.

§ 68

Storthinget sammentræder i Almindelighed den første Søgnedag i Oktober Maaned hvert Aar i Rigets Hovedstad, medmindre Kongen paa Grund af overordentlige Omstændigheder, saasom fiendtligt Indfald eller smitsom Syge, dertil bestemmer en anden Kjøbstad i Riget. Saadan Bestemmelse maa da betimelig bekjendtgjøres.

§ 69

Naar Storthinget ikke er samlet, kan det sammenkaldes af Kongen dersom han finder det fornødent.

§ 70

(Opphevet ved grlbest. 13 juli 1990 nr. 550.)

§ 71

Storthingets Medlemmer fungere som saadanne i fire paa hinanden følgende Aar.

§ 72

(Opphevet ved grlbest. 13 juli 1990 nr. 550.)

§ 73

Storthinget udnævner en Præsident, fem Vice-Præsidenter og to Sekretærer. Storthing kan ikke holdes, medmindre mindst Halvdelen af dets Medlemmer ere tilstede. Dog kan ikke Grundlovsforslag behandles, medmindre mindst to Trediedele af Storthingets Medlemmer ere tilstede.

§ 74

Saasnart Storthinget har konstitueret sig, aabner Kongen eller den, han dertil beskikker, dets Forhandlinger med en Tale, hvori han underretter det om Rigets Tilstand og de Gjenstande, hvorpaa han

især ønsker at henlede Stortingets Opmærksomhed. Ingen Deliberation maa finde Sted i Kongens Nærværelse.

Naar Stortingets Forhandlinger ere aabnede, have Statsministeren og Statsraaderne Ret til at møde i Stortinget og lige med sammes Medlemmer, dog uden at afgive Stemme, at deltage i de forefaldende Forhandlinger, forsaavidt disse holdes for aabne Døre, men i de Sager, som forhandles for lukkede Døre, kun forsaavidt det af Stortinget maatte tilstedes.

§ 75

Det tilkommer Stortinget:

- a. at give og ophæve Love; at paalægge Skatter, Afgifter, Told og andre offentlige Byrder, som dog ikke gjælde udover 31te December i det næst paafølgende Aar, medmindre de af et nyt Storting udtrykkelig fornyes;
- b. at aabne Laan paa Rigets Kredit;
- c. at føre Opsyn over Rigets Pengevæsen;
- d. at bevilge de til Statsudgifterne fornødne Pengesummer;
- e. at bestemme, hvor meget aarlig skal udbetales Kongen til hans Hofstat, og at fastsætte den kongelige Families Apanage, som dog ikke maa bestaa i faste Eiendomme;
- f. at lade sig forelægge Statsraadets Protokoller og alle offentlige Indberetninger og Papirer;
- g. at lade sig meddele de Forbund og Traktater, som Kongen paa Statens Vegne har indgaet med fremmede Magter;
- h. at kunne fordre Enhver til at møde for sig i Statssager, Kongen og den kongelige Familie undtagen; dog gjælder denne Undtagelse ikke for de kongelige Prinser, forsaavidt de maatte beklæde Embeder;
- i. at revidere midlertidige Gage- og Pensionslister og deri gjøre de Forandringer, det finder fornødne;
- k. at udnævne fem Revisorer, der aarligen skulle gennemse Statens Regnskaber og bekjendtgjøre Extrakter af samme ved Trykken, hvilke Regnskaber derfor skulle tilstilles disse Revisorer inden sex Maaneder efter Udgangen af det Aar, for hvilket Stortingets Bevilgninger ere givne, samt

- at træffe Bestemmelser angaaende Ordningen af Decisionsmyndigheden overfor Statens Regnskabsbetjente;
- l. at udnævne en Person, der ikke er Medlem af Stortinget, til, paa en Maade som er nærmere bestemt i Lov, at have Indseende med den offentlige Forvaltning og alle som virke i dens Tjeneste, for at søge at sikre at der ikke øves Uret mod den enkelte Borger;
 - m. at naturalisere Fremmede.

§ 76

Enhver Lov skal først foreslaaes paa Stortinget, enten af dets egne Medlemmer, eller af Regjeringen ved en Statsraad.

Efter at Forslaget der er antaget, skal ny Deliberation finde Sted i Stortinget, som enten bifalder eller forkaster det. I sidste Tilfælde skal Forslaget, med de af Stortinget tilføjede Anmerkninger, på ny tages i Overveielse af Stortinget, som enten henlægger Forslaget eller antager det med de nævnte Anmerkninger.

Imellem enhver saadan Deliberation maa, i det mindste, tre Dage hengaa.

§ 77

Naar en Lovbeslutning to paa hinanden følgende Gange er bifaldt af Stortinget, sendes den til Kongen med Anmodning om at erholde hans Sanktion.

§ 78

Billiger Kongen Lovbeslutningen, forsyner han den med sin Underskrift, hvorved den vorder Lov.

Billiger han den ikke, sender han den tilbage til Stortinget med den Erklæring, at han ikke for Tiden finder det tjenligt at sanktionere den. Beslutningen maa i dette Tilfælde ikke mere af det da samlede Storting forelægges Kongen.

§ 79

Er en Lovbeslutning bleven uforandret antagen af to Storthing, sammensatte efter to forskjellige paa hinanden følgende Valg og indbyrdes adskilte ved mindst to mellemliggende Storthing, uden at afvigende Lovbeslutning i Mellemtiden fra den første til den sidste Antagelse af noget Storthing er bleven fattet, og den da forelægges Kongen, med Begjæring, at Hans Majestæt ikke vil negte en Lovbeslutning sin Sanktion, som Storthinget efter det modneste Overlæg anser for gavnlig, saa vorder den Lov, om end Kongens Sanktion ikke paafølger inden Storthinget adskilles.

§ 80

Storthinget forbliver samlet saalænge det finder det fornødent og indstiller Forhandlingerne naar det har tilendebragt sine Forretninger.

I Overensstemmelse med Regler i den af Storthinget vedtagne Orden, kan Forhandlingerne gjenoptages, men de ophøre senest sidste Søgnedag i September Maaned.

Inden denne Tid meddeler Kongen sin Resolution paa de ikke allerede forinden afgjorte Lovbeslutninger (jfr. §§ 77–79), ved enten at stadfæste eller forkaste dem. Alle de, som han ikke udtrykkeligen antager, ansees som af ham forkastede.

§ 81

Alle Love (de i § 79 undtagne) udfærdiges i Kongens Navn, under Norges Riges Segl, og i følgende Udtryk: «Vi N.N. gjøre vitterligt: at Os er bleven forelagt Storthingets Beslutning, af Dato saalydende: (her følger Beslutningen). Thi have Vi antaget og bekræftet, ligesom Vi herved antage og bekræfte samme som Lov, under Vor Haand og Rigets Segl.»

§ 82

Regjeringen skal meddele Storthinget alle de Oplysninger, der ere nødvendige for Behandlingen af de Sager, den fremlægger. Intet Medlem af Statsraadet maa fremlægge urigtige eller vildledende Oplysninger for Storthinget eller dets Organer.

§ 83

Storthinget kan indhente Høiesterets Betænkning over juridiske Gjenstande.

§ 84

Storthinget holdes for aabne Døre, og dets Forhandlinger kundgjøres ved Trykken, undtagen i de Tilfælde, hvor det modsatte besluttes ved Stemme flerhed.

§ 85

Den der adlyder en Befaling, hvis Hensigt er at forstyrre Storthingets Frihed og Sikkerhed, gjør sig derved skyldig i Forræderi mod Fædrelandet.

D*Om den dømmende Magt*

§ 86

Rigsretten dømmer i første og sidste Instans i de Sager, som Storthinget anlægger mod Statsraadets, Høiesterets eller Storthingets Medlemmer for strafbart eller andet retstridigt Forhold, naar de have brudt deres konstitutionelle Pligter.

De nærmere Regler om Storthingets Paatale efter denne Paragraf fastsættes ved Lov. Dog kan der ikke sættes kortere Forældelsesfrist end 15 Aar for Adgangen til at gjøre Ansvar gjældende ved Tiltale for Rigsretten.

Dommere i Rigsretten ere 6 Medlemmer valgte af Storthinget og de 5 efter Embedsalder ældste, fast udnævnte Medlemmer af Høiesteret, deriblandt Høiesterets Formand. Storthinget vælger Medlemmerne og Stedfortrædere for 6 Aar. Et Medlem af Statsraadet eller Storthinget kan ikke vælges til Medlem af Rigsretten. I Rigsretten har Høiesterets Formand Forsædet.

Den der har taget Sæde i Rigsretten som valgt af Storthinget, udtræder ikke af Retten, om den Tid, for hvilken han er valgt, udløber før Rigsrettens Behandling af Sagen er tilendebragt. Heller ikke en

Høiesteretsdommer, som er Medlem af Rigsretten, udtræder af Retten, selvom han fratræder som Medlem af Høiesteret.

§ 87

De nærmere Forskrifter om Sammensætningen af Rigsretten og Sagsbehandlingen fastsættes ved Lov.

§ 88

Høiesteret dømmer i sidste Instans. Dog kunne Indskrænkninger i Adgangen til at erholde Høiesterets Afgjørelse bestemmes ved Lov.

Høiesteret skal bestaa af en Formand og mindst fire andre Medlemmer.

§ 89

(Ophevet ved grlbest. 17 des 1920; jfr. grlbest. 7 juli 1913.)

§ 90

Høiesterets Domme kunne i intet Tilfælde paaankes.

§ 91

Ingen kan beskikkes til Medlem af Høiesteret, førend han er 30 Aar gammel.

E

Almindelige Bestemmelser

§ 92

Til Embeder i Staten maa alene udnævnes de norske Borgere, Mænd eller Kvinder, som tale Landets Sprog, samt

- a. enten ere fødte i Riget af Forældre, der da vare Statens Under-saatter;
- b. eller ere fødte i fremmede Lande af norske Forældre, som paa den Tid ikke vare en anden Stats Undersaatter;

- c. eller som herefter opholde sig i Riget i ti Aar;
- d. eller som af Stortinget vorde naturaliserede.

Dog kunne Andre beskikkes til Lærere ved Universitetet og de lærde Skoler, til Læger og til Konsuler paa fremmede Steder.

§ 93

For at sikre den internationale Fred og Sikkerhed eller fremme international Retsorden og Samarbejde kan Stortinget med tre Fjerdedeles Flertal samtykke i, at en international Sammenslutning som Norge er tilsluttet eller slutter sig til, paa et saglig begrænset Omraade, skal kunne udøve Beføielser der efter denne Grundlov ellers tilligge Statens Myndigheder, dog ikke Beføielse til at forandre denne Grundlov. Naar Stortinget skal give sit Samtykke, bør, som ved Behandling af Grundlovsforslag, mindst to Trediedeले af dets Medlemmer være tilstede.

Bestemmelserne i denne Paragraf gjælde ikke ved Deltagelse i en international Sammenslutning, hvis Beslutninger har alene rent folkeretslig Virkning for Norge.

§ 94

En ny almindelig civil og kriminal Lovbog skal foranstaltes udgivet paa første eller, om dette ikke er muligt, paa andet ordentlige Storting. Imidlertid blive Statens nu gjældende Love i Kraft, forsaavidt de ei stride imod denne Grundlov eller de provisoriske Anordninger, som imidlertid maatte udgives.

De nuværende permanente Skatter vedblive ligeledes til næste Storting.

§ 95

Ingen Dispensationer, Protektorier, Moratorier eller Opreisninger maa bevilges, efterat den nye almindelige Lov er sat i Kraft.

§ 96

Ingen kan dømmes uden efter Lov, eller straffes uden efter Dom. Pinligt Forhør maa ikke finde Sted.

§ 97

Ingen Lov maa gives tilbagevirkende Kraft.

§ 98

Med Sportler, som erlægges til Rettens Betjente, bør ingen Afgifter til Statskassen være forbunde.

§ 99

Ingen maa fængslig anholdes, uden i lovbestemt Tilfælde og paa den ved Lovene foreskrevne Maade. For ubeføiet Arrest, eller ulovligt Ophold, staa Vedkommende den Fængslede til Ansvar.

Regjeringen er ikke berettiget til militær Magts Anvendelse mod Statens Medlemmer, uden efter de i Lovgivningen bestemte Former, medmindre nogen Forsamling maatte forstyrre den offentlige Rolighed og den ikke øieblikkelig adskilles, efterat de Artikler i Landsloven, som angaa Oprør, ere den tredje Gange lydelig forelæste af den civile Øvrighed.

§ 100

Ytringsfrihed bør finde Sted.

Ingen kan holdes retslig ansvarlig for at have meddelt eller modtaget Oplysninger, Ideer eller Budskab, medmindre det lader sig forsvare holdt op imod Ytringsfrihedens Begrundelse i Sandhedssøgen, Demokrati og Individets frie Meningsdannelse. Det retslige Ansvar bør være foreskrevet i Lov.

Frimodige Ytringer om Statsstyrelsen og hvilkensomhelst anden Gjenstand ere Enhver tilladte. Der kan kun sættes slige klarlig definerede Grænser for denne Ret, hvor særlig tungtveiende Hensyn gjøre det forsvarligt holdt op imod Ytringsfrihedens Begrundelser.

Forhaandscensur og andre forebyggende Forholdsregler kunne ikke benyttes, medmindre det er nødvendigt for at beskytte Børn og Unge imod skadelig Paavirkning fra levende Billeder. Brevcensur kan ei sættes i Værk uden i Anstalter.

Enhver har Ret til Indsyn i Statens og Kommunernes Akter og til at følge Forhandlingerne i Retsmøder og folkevalgte Organer. Det kan i Lov fastsættes Begrænsninger i denne Ret ud fra Hensyn til Personvern og af andre tungtveiende Grunde.

Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette for en aaben og oplyst offentlig Samtale.

§ 101

Nye og bestandige Indskrænkninger i Næringsfriheden bør ikke tilstedes Nogen for Fremtiden.

§ 102

Hus-Inkvisitioner maa ikke finde Sted, uden i kriminelle Tilfælde.

§ 103

Fristed tilstedes ikke dem, som herefter fallere.

§ 104

Jord og Boslod kan i intet Tilfælde forbrydes.

§ 105

Fordrer Statens Tarv, at Nogen maa afgive sin rørlige eller urørlige Eiendom til offentlig Brug, saa bør han have fuld Erstatning af Statskassen.

§ 106

Saavel Kjøbesummer som Indtægter af det Geistligheden benefice-rede Gods skulle blot anvendes til Geistlighedens Bedste og Oplysningens Fremme. Milde Stiftelsers Eiendomme skulle blot anvendes til disses Gavn.

§ 107

Odels- og Aasædesretten maa ikke ophæves. De nærmere Betingelser, hvorunder den, til største Nytte for Staten og Gavn for Landalmuen, skal vedblive, fastsættes af det første eller andet følgende Storthing.

§ 108

Ingen Grevskaber, Baronier, Stamhuse og Fideikommisser, maa for Eftertiden oprettes.

§ 109

Enhver Statens Borger er i Almindelighed lige forpligtet, i en vis Tid at værne om sit Fædreland, uden Hensyn til Fødsel eller Formue.

Denne Grundsætnings Anvendelse, og de Indskrænkninger den bør undergaa, bestemmes ved Lov.

§ 110

Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette for at ethvert arbejdsdygtigt Menneske kan skaffe sig Udkomme ved sit Arbejde.

Nærmere Bestemmelser om Ansattes Medbestemmelsesret paa deres Arbejdsplads, fastsættes ved Lov.

§ 110 a

Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og udvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv.

§ 110 b

Enhver har Ret til et Milieu som sikrer Sundhed og til en Natur hvis Produktionsævne og Mangfold bevares. Naturens Ressourcer skulle disponeres ud fra en langsigtig og alsidig Betragtning, der ivaretager denne Ret ogsaa for Efterslægten.

For at ivaretage deres Ret i Henhold til foregaaende Led, ere Borgerne berettigede til Kundskab om Naturmilieuets Tilstand og om Virkningerne af planlagte og iværksatte Indgreb i Naturen.

Statens Myndigheder give nærmere Bestemmelser til at gennemføre disse Grundsætninger.

§ 110 c

Det paaligger Statens Myndigheder at respektere og sikre Menneskerettighederne.

Nærmere Bestemmelser om Gjennemførelsen af Traktater herom fastsættes ved Lov.

§ 111

Det norske Flags Form og Farver bestemmes ved Lov.

§ 112

Viser Erfaring, at nogen Del af denne Kongeriget Norges Grundlov bør forandres, skal Forslaget derom fremsættes paa første, andet eller tredie Storting efter et nyt Valg og kundgjøres ved Trykken. Men det tilkommer først det første, andet eller tredie Storting efter næste Valg at bestemme, om den foreslaede Forandring bør finde Sted eller ei. Dog maa saadan Forandring aldrig modsige denne Grundlovs Principer, men alene angaa Modifikationer i enkelte Bestemmelser, der ikke forandre denne Konstitutions Aand, og bør to Trediedele af Stortinget være enige i saadan Forandring.

En saaledes vedtagen Grundlovsbestemmelse underskrives af Stortingets Præsident og Sekretær og sendes Kongen til Kundgjørelse ved Trykken som gjældende Bestemmelse i Kongeriget Norges Grundlov.

Enkelt stikkordregister til Grunnloven

- Anordning, provisorisk §§ 17, 94
 Arrest §§ 66, 99
 Arbeid, retten til § 110
- Benåde forbrytere § 20
- Diplomatiet §§ 22, 26, 50, 62
 Diplomatiske saker §§ 30, 75 f–g
 Distriktsrepresentanter §§ 57, 59
- Ekspropriasjon § 105
Embetsmenn
 aldersgrense § 22
 avskjed § 22
 gasje og pensjon §§ 22, 75 i
 utnevning §§ 21, 23, 28, 92
- Flagget § 111
 Forslagsrett til lov § 76
 Formål, Grunnloven § 2
- Geistligheten §§ 21, 22, 106
 Grunnlovsforslag §§ 73, 112
- Hoffet § 24
 Husundersøkelse § 102
Høyesterett
 betenkninger til Stortinget § 83
 dom er endelig §§ 88, 90
 dommerne §§ 62, 88, 91
 sammenkalling av Stortinget § 46
 stilling i Riksretten §§ 86, 87
- Innfødsretten § 92, a–c
 Innsynsrett § 100
 Internasjonale sammenslutninger § 93
- Kirken, Den norske § 16
Kongens ansvarlighet § 5
 apanasje § 75 e
 ed til konstitusjonen § 9
- etterfølger §§ 7, 39, 49
 meddeling av ordener § 23
 militær kommando § 25
 mindreårighet §§ 40, 41, 43, 47
 myndighetsalder § 8
 religion § 4
 rett til annen krone § 11
Kongen benåder forbrytere § 20
 gir provisoriske anordn. § 17
 har den utøvende makt § 3
 inngår traktater §§ 26, 75 e
 innkrever skatt og avgifter § 18
 kan foreslå lover § 76
 kontrassegn. av hans beslutn. § 31
 kunngjør grunnlovsvedtak § 112
 sanksjonerer lover §§ 77–81
 sammenkaller Stortinget § 69
 velger og avskjediger embetsmenn
 §§ 21–22
 velger sitt råd § 12
 våker over statseiendom § 19
 åpner Stortinget § 74
Kongens råd (regjeringen)
 adgang til Stortingets forhandlinger
 § 74
 ansvarligheten § 5
 beslutningsdyktig antall § 27
 hvem kan være statsråd § 12
 protokoll §§ 30, 75
 riksstretsansvar §§ 31, 86
 styrer riket i Kongens fravær
 §§ 13, 32, 41
 departementstjenestemenn §§ 22,
 62
 konstituerte statsråder § 29
- Lov* forslag og vedtak §§ 75 a, 76–81
 ingen dømmes uten etter lov § 96
 prov. anordn. må ikke stride mot
 formell lov § 17
 tilbakevirkende § 97

- Lovbehandlingen § 75 bokstav a og §§ 76–81
- Manntallet § 51
- Menneskerettigheter § 110 c
- Militære kommandosaker §§ 28, 30, 31, 75 f
- Militær makt mot borgere § 99
- Militærmakten § 25
- Miljøvern § 110 b
- Mistillitsvedtak § 15
- Moratorier § 95
- Naturalisere fremmede §§ 75 m, 92 d
- Næringsfriheten § 101
- Odelsretten § 107
- Opplysningsplikt, regjeringens § 82
- Opprør § 99
- Ordener § 23
- Pensjon §§ 22, 62, 75 i
- Politiske rådgivere § 62
- Prinsesser og prinser §§ 6, 7, 21, 34, 36, 37, 41, 44, 75 h
(kronprins §§ 34, 41, 44 og 45)
- Provisoriske anordninger § 17
- Regjeringen – se Kongens råd
- Religion* (se også Geistligheten)
Kongens – § 4
religionsutøvelse – § 16
tros- og livssynssamfunn § 16
- Riksrett* anklage §§ 30, 75 f, 86
benådning i riksrettssaker § 20
organisasjon §§ 86–87
- Riksrevisjonen § 75 k
- Samer § 110 a
- Sekretærer i Stortinget § 73
- Sensur § 100
- Sivilombudsmannen § 75 l
- Skatter, pålegge § 75 a
- Soldater §§ 25, 109
- Statsborger* har stemmerett § 50
- kan velges til statsråd § 12
- kan bli embetsmann § 92
- må verne om sitt land § 109
- Statsråd – se Kongens råd
- Statssekretærer § 62
- Stemmerett* § 50
stridigheter om – § 55
tap av – § 53
- Stortinget*
forretningsorden § 66
forstyrrelse av – § 85
heves §§ 70, 72, 80
kunnngjør forhandlingene § 84
konstituerer seg selv § 74
sammenkallelse §§ 39, 46, 48, 68, 69
- Stortinget* anlegger sak for riksretten § 86
bedømmer representantenes fullmakter § 64
bevilger til statsutgiftene §§ 75 d–e
forelegges statsrådets protokoller og offentlige innberetninger § 75 f
forlegges traktater § 26, 75 g
foretar grunnlovsendringer §§ 73, 112
gir og opphever lover § 75 a
kan fordre enhver å møte for seg i statsaker § 75 h
kan innhente Høyesteretts betenkning § 83
kan samtykke i tilslutning til internasjonale sammenslutninger § 93
må samtykke ved endringer av den militære beredskap § 25
må samtykke for kongelige mottar annen krone §§ 11, 36
naturaliserer fremmede §§ 75 l, 92 d
oppsyn med pengevesenet § 75 c
pålegger skatt og avgifter § 75 a
reviderer midlertidige gasjelister § 75 i
valgstyrets kjennelser kan innankes for – § 55

velger formyndere for umyndig konger § 43	sete i statsrådet §§ 12, 62 valg av – §§ 50–64
velger Kongens etterfølger §§ 7, 48	
utnevner 5 revisorer til å gjennomgå statsregnskapene § 75 k	Toll §§ 17, 75 a Tortur § 99
utnevner Stortingets ombudsmann for forvaltningen § 75 l	Traktater §§ 26, 75 g, 93 Trontalen § 74
åpner lån § 75 b	
Stortingets president og visepresidenter § 73	Utjevningsmandater §§ 58, 59
<i>Storingsrepresentanter</i>	Valgdistrikter § 57
antall og fordeling § 57	Verneplikten § 109
ansvar §§ 66, 86	Verdigrunnlag, statens § 2
fullmakter § 64	
funksjonstid § 71	Ytringsfrihet § 100
godtgjørelse § 65	
immunitet § 66	Åsetesretten § 107

Lov 5. februar 1932 nr. 1 om ansvar for handlinger som påtales ved Riksrett

Kapitel 1.

Almindelige bestemmelser

§ 1.

Denne lov får anvendelse på handlinger som påtales ved Riksrett. Forsåvidt ikke annet følger av denne lov, gjelder bestemmelsene om straff og erstatning i lovgivningen for øvrig ved siden av denne lov, når Statsrådets, Høyesteretts eller Stortingets medlemmer har brutt sine konstitusjonelle plikter.

§ 2.

(Opphevet ved lov 30 mars 2007 nr. 13.)

§ 3.

For ethvert straffbart forhold som påtales ved Riksrett kan tap av offentlig tjeneste idømmes istedenfor eller som tillegg til den straff som ellers er bestemt.

Som tillegg til den straff som ellers idømmes, kan tap av stemmerett i offentlige anliggender og av adgang til å oppnå offentlig tjeneste idømmes for det tidsrom som retten bestemmer.

§ 4.

Bestemmelsene i denne lovs 2net og 3dje kapittel kommer også til anvendelse på den handling som er forøvet av uaktksomhet, såfremt det ikke uttrykkelig er bestemt at bare den forsettlig handling er straffbar.

§ 5.

Bestemmelsene om foreldelse i den almindelige borgerlige straffelovs 6te kapitel kommer til anvendelse på handlinger som påtales ved Riksrett, dog således at foreldelsesfristen for adgangen til å reise straffesak eller avsi straffedom ikke i noget tilfelle er kortere enn 15 år.

Foreldelsens løp avbrytes ved beslutningen om tiltale, eller ved særskilt beslutning av Stortinget om å iverksette undersøkelser såfremt beslutning om tiltale derefter blir fattet innen 1 år.

§ 6.

(Opphevet ved lov 30 mars 2007 nr. 13.)

§ 7.

For handling som påtales ved Riksrett kan den ansvarlige tilpliktes å betale erstatning for den skade som er voldt.

Kapitel 2.**Særlige bestemmelser om straffansvar for medlemmer av
Statsrådet og Stortinget**

§ 8.

Med bøter eller med hefte eller fengsel inntil 5 år straffes det medlem av Statsrådet som ved handling eller undlatelse bevirker eller medvirker til

- a) at noget som krever beslutning av Stortinget blir foretatt uten Stortingets samtykke;
- b) at en beslutning av Stortinget ikke blir gjennomført, eller at en handling blir foretatt i strid med en stortingsbeslutning;
- c) at protokoller, dokumenter eller opplysninger som skal meddeles Stortinget blir tilbakeholdt, eller at statens regnskaper ikke blir tilstillet Statsrevisjonen således som bestemt i Grunnlovens § 75 bokstav k.

§ 9.

Undlater noget medlem av Statsrådet under behandlingen av en sak å gi opplysninger som har betydning for saken, eller gir han uriktige opplysninger, straffes han med bøter eller med fengsel inntil 5 år.

Det medlem av statsrådet som misligholder sin opplysningsplikt overfor Stortinget, straffes med bøter eller med fengsel inntil 5 år.

§ 10.

Med bøter eller med fengsel inntil 2 år straffes det medlem av Statsrådet som bevirker eller medvirker til at statens eiendommer eller øvrige midler ikke blir forsvarlig anvendt, eller bestyrt, eller som på annen måte viser uforstand eller forsømmelighet i sin virksomhet.

§ 11.

Den der som medlem av Statsrådet på annen måte enn nevnt i denne lovs øvrige bestemmelser ved handling eller undlatelse bevirker eller medvirker til noget som er stridende mot Grunnloven eller rikets lover, straffes med bøter eller med fengsel inntil 10 år.

Med samme straff straffes de medlemmer av Statsrådet, som forsømmer den dem med hensyn til innkallelse av Stortinget ved Grunnlovens § 39 påliggende plikt.

§ 12.

Det medlem av Stortinget som uten gyldig forfall undlater å møte på Stortinget når dette trer sammen, straffes med bøter. På samme måte straffes den representant som uten gyldig grunn forsettlig undrar sig fra å delta i Stortingets forhandlinger eller som ikke retter sig efter Stortingets forretningsorden.

§ 13.

Undlater noget medlem av Stortinget å gi opplysninger som han plikter å meddele Stortinget, eller gir han uriktige opplysninger, straffes han med bøter eller med fengsel inntil 5 år.

§ 14.

Gjør noget medlem av Statsrådet eller av Stortinget sig skyldig i sådan forbrydelse som nevnt i den almindelige borgerlige straffelovs § 121, straffes han med bøter eller med hefte eller fengsel inntil 5 år.

§ 15.

Det medlem av statsrådet som ikke innleverer sin søknad om avskjed i samsvar med Grunnlovens § 15 første ledd, straffes med tap av embetet og bøter eller fengsel inntil 10 år.

På samme måte straffes det medlem av statsrådet som, etter at Stortinget har truffet beslutning om mistillit, overskrider sin bemyndigelse ifølge Grunnlovens § 15 tredje ledd.

Kapitel 3.**Særlige bestemmelser om straffansvar for medlemmer av
Høiesterett og Riksretten**

§ 16.

De medlemmer av Høiesterett, som forsømmer den dem med hensyn til innkallelse av Stortinget ved Grunnlovens § 46 påliggende plikt, straffes med bøter eller med hefte eller fengsel inntil 10 år for så vidt ikke nogen strengere straffebestemmelse kommer til anvendelse på forholdet.

§ 17.

Det medlem av Høiesterett, som

- a. meddeler nogen part råd eller veiledning i en sak som står for Høiesterett eller kan komme inn for Høiesterett,
- b. eller i nogen betenkning, eller innstilling medvirker til noget som er stridende mot Grunnloven,
- c. eller i sin embedsgjerning for øvrig ved handling eller undlatelse bevirker eller medvirker til noget som er stridende mot Grunnlov eller lovgivning,

straffes med bøter eller med hefte eller fengsel inntil 10 år.

Denne bestemmelse gjelder tilsvarende når et medlem av Høyesterett er medlem av Riksretten.

§ 18.

(Opphevet ved lov 30 mars 2007 nr. 13.)

Kapitel 4.

Lovens krafttreden

§ 19.

Denne lov trer i kraft straks.

